

Plaatse Mennisten

**Geschiedenis van de Oud-Vlaamse
doopsgezinde gemeente van
Ooltgensplaat & Den Bommel**

**Willem Stuve
Hellevoetsluis © 2008**

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 – Het eiland Flakkee in korte schetsen	3
Hoofdstuk 2 – De Doopsgezinde gemeente van Den Bommel en Ooltgensplaat	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Richting van de gemeente en de plaats van samenkomst	4
2.3 Zorg voor de armen	5
2.4 Conflicten over het trouwen	5
2.5 Het principe van de weerloosheid	7
2.6 Iets over de sociaal-economische achtergrond van haar leden	9
2.7 Een laatste teken van doopsgezinden	10
Bijlage 1 – Lijst van huwelijken	11
Bijlage 2 – Lijst van vrijkoping van de wachtplicht	16
Bijlage 3 – Het geslacht Mol te Ooltgensplaat	18
Bijlage 4 – Doopsgezinde personen te Ooltgensplaat en Den Bommel	27

Hoofdstuk 1 – Het eiland Flakkee in korte schetsen

Van het huidige eiland Goeree-Overflakkee behoort het eiland Goeree tot het oudste gedeelte¹. Bewoning is terug te voeren tot de derde eeuw voor Christus. Geleidelijk aan ontwikkelde Goedereede zich, mede dankzij de gunstige ligging op de route naar Engeland, tot een plaats van betekenis. In 1312 leidde dit zelfs tot de verlening van stadsrechten.

In de buurt van Goeree treffen we rond 1300 een wirwar van losse eilandjes aan. De bewoners van deze eilandjes leefden van de visvangst, veeteelt en de zoutwinning. Vanaf de vijftiende eeuw namen de eigenaren van het land, de heren van Voorne en Putten, het initiatief tot bedijking van het land. Zij deden dit door de bedijkingen aan een soort aannemers uit te besteden. Bedijkingspogingen die overigens soms weer door grote overstromingen (Allerheiligenvloed 1570) te niet werden gedaan. De oudste bedijking betreft de polder van Dirksland (1415), in 1419 gevolgd door de polder van Herkingen. Uiteindelijk vormde zich uit deze bedijkingen het eiland Flakkee. Op Flakkee kregen vooral de dorpen Middelharnis en het nabijgelegen Sommelsdijk een belangrijke plaats vanwege de visserij, de bloeiende handel en week- en jaarmarkten.

De bestuurlijke situatie was aldus. De heren van Voorne en Putten bezaten zowel Westvoorne (het eiland Goeree) als Zuidvoorne (het huidige eiland Flakkee). Op Zuidvoorne waren de volgende ambachten, of heerlijkheden te vinden: Roxenisse, Melissant, Onwaard, Dirksland, Herkingen, Klinkerland en Grijsoort (het huidige Oude en Nieuwe Tonge). Naast West- en Zuidvoorne maakte ook het later verdrongen Bommenede op Schouwen deel uit van het bezit van de Heren van Voorne. Anderzijds behoorde Sommelsdijk niet tot Holland, maar tot 1805 tot Zeeland. De dorpen Middelharnis, Stad aan 't Haringvliet en St. Adolfsland (Den Bommel en Ooltgensplaat) werden bestuurd door de heren van Putten.

Tot slot de rechterlijke situatie. Voor Westvoorne en de bovengenoemde heerlijkheden werd de hoge rechtspraak uitgevoerd door de Hoge Vierschaar van de landen van Voorne te Brielle. Uitzondering was de hoge of halsheerlijkheid Klinkerland. De rechtbank was gevestigd te Nieuwe Tonge. Van de Putse landen op Flakkee was alleen Middelharnis een hoge heerlijkheid². De overige plaatsen vielen rechtstreeks onder de Ruwaard (baljuw) van Putten te Geervliet. Zware criminele zaken binnen Sommelsdijk werden te Zierikzee berecht.

1 J.C. Both en S. Olivier, 'Goeree-Overflakkee, een eiland in de delta', in: *Gens Nostra* 54/7-8 (1999), 379-86.

2 J. Both, *Criminaliteit en rechtspraak in de hoge heerlijkheid Middelharnis* (Middelharnis, 2001).

Hoofdstuk 2 – De Doopsgezinde gemeente van Den Bommel en Ooltgensplaat

2.1 Inleiding

De doopsgezinde historicus en predikant Karel Vos komt de eer toe zich als eerste schriftelijk over de doopsgezinden in Den Bommel en Ooltgensplaat te hebben uitgelaten. Alle latere publicaties baseren zich op zijn artikel in de *Doopsgezinde Bijdragen*³. Wezenlijk nieuwe gegevens zijn in latere publicaties niet te vinden.

Nader onderzoek heeft echter uitgewezen dat een groot deel van het artikel van Vos onjuist is. Vos maakte namelijk de fout – een fout die deze auteur in het begin óók maakte - om vermeldingen betreffende ‘Bommel’ te zien als vermeldingen betreffende Den Bommel. Uit door mij verricht onderzoek blijkt het echter te gaan om Zaltbommel. Ook de aantekeningen in de kerkenboeken van de doopsgezinde gemeenten Dordrecht en Utrecht moeten in die zin geduid worden.

Onderstaand hoofdstuk biedt een aantal nieuwe gegevens, maar de beschrijving blijft desondanks fragmentarisch. Bronnen zoals kerkenboeken, lidmatenregisters of doopboeken ontbreken waardoor de geschiedenis zich niet goed laat reconstrueren.

2.2 Richting van de gemeente en de plaats van samenkomst

Twijfelachtig is of we over één gemeente verspreid over twee nabijgelegen plaatsen, of over twee gemeentes moeten spreken. Wegens gebrek aan gegevens is het niet mogelijk gebleken tot een verantwoorde conclusie te komen. Over de plaats van samenkomst valt niets te zeggen. De onderzochte archivalia hebben geen enkele verwijzing opgeleverd. De kans is echter groot, dat de menisten zijn samengekomen in een huis in Ooltgensplaat.

Den Bommel en Ooltgensplaat behoorde tot de Oud-Vlaamse richting. Het bewijs hiervoor valt te vinden in het geschrift *Ezelinnen Zoon* van de Rotterdamse Oud-Vlaamse voorman Louwerens Willemsz. In dit geschrift behandelt Louwerens puntsgewijs de beschuldigingen tegen de Dordtse Oud-Vlaamse oudste Adriaen Cornelisz. In punt 21 schrijft hij:

Meynd ghij voor den Here recht ghedaen te hebben dat ghij de vrienden van Oeltjens Plaat meer dan vijfhonderd ghulden met onrecht onthouden hebt en noch doet die zij aan uwe Armen verschoten hebben onder beloften dat ghij 't huer wederom zoud gheven, blijkende bij den overleden dienaar Aart Heyndrikszens eyghen hand en nu de vrienden het huere zelve van doen hebben duer den duren tijd en ghaerne wederom hadden weygherd ghij zulcx? Maar prezenteerd duer gheveynstheyd een aalmis en alzo ghij naderhand ghestraft zijt en de vrienden met ons verstaan datze u moeten schouwen en mijden. Zij en begheren van u gheen aalmis dan zij manen huer schuld in dat ghij weygherd te betalen hoewel ghij voor dezen zulke trompetten duer 't land liet blazen als of ghij de ghemeynte van H[aarlem] duzend ghulden tot een aalmis ghezonden had. Met dit slachnet ghij Pieter Joosten⁴ en meer met hem ghevanghen hebt. Moet ghij daarom die van de Plaat onthouden? Zulken Aalmis en is niet nut maar een luydende metaal en klinkende belle⁵.

Naast dit bewijs zijn er ook allerlei indirecte aanwijzingen. Te denken valt aan attestaties, huwelijken en andere relaties (voogdijschappen) met Oude Vlamingen van andere plaatsen.

3 K. Vos, ‘De Doopsgezinden te Middelharnis-Sommelsdijk’, in: *Doopsgezinde Bijdragen* [verder: *DB*] (1908), 106-115.

4 Voor Pieter Joosten Bogaerd, zie: W. Stuve, ‘De dienaarschap van de Oud-Vlaamse gemeenten te Haarlem. Personen en hun achtergrond’, in: *DB* 28 (2002), 48-50.

5 Louwerens Willemsz., *Ezelinnen-Zoon* (Rotterdam, 1633).

2.3 Zorg voor de armen

Boven hebben we reeds gezien, dat Ooltgensplaat geldelijke steun voor de armen van de gemeente te Dordrecht bood. We zagen ook, dat Dordrecht weigerachtig was om het geld terug te betalen.

In het Dordtse doopsgezinde kerkenboek vinden we nog een vermelding aangaande Ooltgensplaat. Op 2 maart 1650 verschenen Fiktor Jansz. van Blenckvliet en Aert Jochemsz. van Gent voor de dienaren⁶. Zij vertelden, dat Jan Jacobsz. ‘in de Plaet’ tijdens zijn leven een testament had gemaakt, waarin hij bepaald had dat ‘iemant’ van Dordrecht tot voogd over zijn ‘innocente’ dochter gesteld moest worden. Besloten werd, dat de voogdij opgenomen zou worden door de reeds genoemde Aert Jochemsz. van Gent en Aert Koenen van Isenbroeck. Als voorwaarde werd gesteld, dat de boomgaard die reeds in haar bezit was en de overige goederen, ná haar overlijden aan de Dordtse gemeente zouden toekomen. Op 30 mei 1650 gingen beide voogden naar Ooltgensplaat om met haar broer Pieter Jansz. van den Blicck en diens vrouw over haar onderhoud te gaan praten. Afsproken werd, dat deze zijn zuster haar leven lang zou onderhouden met als tegenprestatie de reeds genoemde boomgaard⁷. Als laatste werden de afspraken op 1 juli 1650 vastgelegd in een akte voor de Dordtse notaris Johan Schoormans.

2.4 Conflicten over het trouwen

Al in 1585 trouwden de menisten op hun eigen manier. Waarschijnlijk moeten we hieronder verstaan, dat ze trouwden in de doopsgezinde gemeente, en vervolgens hun huwelijk door het gerecht lieten bevestigen. Overigens zijn er uit andere plaatsen ook bewijzen, waaruit blijkt dat met name het laatste nog wel eens vergeten werd.

Op 13 april 1585 verschenen Thomas Jansz. en zijn bruid Haesche Arentsdr. voor het gerecht van St. Adolphsland, zoals Ooltgensplaat toen heette. De bruidegom was :

[...] in meyningen [haer] in echte state te nemen, ende dat naer die maniere en gewoonte van de mennonisten [...]⁸.

Vier maanden later lezen we nog eens over een huwelijk van doopsgezinden:

Compareren voor W[ille]m Jacobsz. en Mr. Jacob Anthonisz., schepen, Aryen Joosten met hem hebbende Ruth Jansz. Mol ter eenre, ende Ghysbrecht Cornelisz. van Metere ter andere, die welcke gaven te kennen als dat de voorsz[eide] Aryen Joosten in meyninghe was met Gots hulpe in echte state te nemen Janneken Gysbrechtsdr. voorsz[eide] Gysbrecht Cornelisz. van Metere ende dit bij accord van hen beyden zoe zij verclare ende dit alles naar die maniere ende costuymen van mennonisten⁹.

Gelet op deze vermeldingen, en de lange lijst van menistenhuwelijken voor het gerecht bevreemd het om te lezen, dat de doopsgezinden in 1601 over dit onderwerp met de baljuw van Putten en diens substituut in conflict kwamen.

In de besluiten van de Staten van Holland vinden we op 19 juni 1601 het volgende rekest :

Op 't versoek van de onderzaten van Ooltgensplaat, die men noemt mennonisten, ten eynde den bailliuw aldaer of sijnen substituyt ende leenmannen van Putten, ghebleecken zijnde van de geboden ende publicatien volgende d' ordonnantie van politie ende d' aenteyckeninge voor de magistraten gedaen met voorgaende certificatie ende bewijs dat sijlyuden bij hare dienaers met haer vrouwen getrouwt zijn, met alle proceduren en gewijsde tegens haer supplianten diesaengaende te blijven ongemolesteert, is geordonneert te schrijven aen den bailliuw van den lande van Geervliet ende Putten, sijnen substituyt

6 Stadsarchief Dordrecht [verder: SAD], DTB Dordrecht, inv. nr. 78.

7 SAD, DTB Dordrecht, inv. nr. 78.

8 Gemeentearchief Oost-Flakkee [verder: GOF], Ooltgensplaat, inv. nr. 49.

9 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 49.

ende leenmannen, dat men henluyden de requeste van de voorsz[eide] supplianten wel hebben willen overzeynden, midtsgaders de resolutie vande Heeren Staten genomen den derden maert 1600, ten eynde sij hen daer naer reguleren, sonder de ordonnantie van politie te doen contravenieren, of rigeur tegens de supplianten te laten ghebruycken, maer veel eer met de saecken te doen supersederen tot anders daer in bij de Staten sal wesen voorsien en geordonneert¹⁰.

Voorheen was Reynier van Oldenbarnevelt baljuw/ruwaard van Geervliet en Putten geweest, maar deze was inmiddels overleden. Deze Reynier was een broer van de raadspensionaris van Holland, Johan van Oldenbarnevelt. Hij zal waarschijnlijk, net als zijn broer, een pleitbezorger van (religieuze) verdraagzaamheid zijn geweest. Tijdelijk – dat is van 5 maart 1601 tot 9 mei 1601 – vervulde Heyman van Ketel de functie van baljuw, terwijl iemand anders (de naam wordt niet genoemd) als plaatsvervanger optrad in Ooltgensplaat. De Staten legden een drietal kandidaten aan prins Maurits voor, te weten: Carel van Mathenes, Jasper van Poelgeest en Frederick van Nyvelt. Van dit drietal werd de eerstgenoemde op 9 mei 1601 officieel benoemd tot baljuw. Vervolgens blijkt hij een goede maand later de mennonieten lastig te vallen. Moeten we hier aan een soort verkiezingsstunt denken? Of was het een daad om met name de hervormde kerk in zijn gebied te paaieren?

In de resolutie van 19 juni 1601 wordt verwezen naar een eerder door de Staten genomen besluit van 3 maart 1600. Ook daarvan vond ik de tekst, die ik hier vanwege de volledigheid laat volgen :

Naerder in deliberatie gheleydt zijnde het versoeck, ghedaen van wegen de doops- ofte mennoosgesinden in Noordt-Hollandt ende West-vrieslandt, ten eynde de officieren aldaer belast souden worden, hen luyden supplianten uyt saecke vande proclamatie ende het trouwen voor de magistraten te laten onghemolesteert, tot dat anders daer inne geordonneert sal wesen:

Hebben de Heeren Edelen ende steden als noch bij den placate van de politie diesaengaende gepersisteert; ende hebben niet te min de selve (uytghesondert die van Amsterdam) goedgevonden, dat uyt saecke van het voorleden, alsulcke discretie ghebruyckt sal worden, dat nochtans de doopsghesinden daer door egeene maenden toestaet, noch vrijheydt vergunt en worden¹¹.

In bovenstaand stuk wordt met name gesproken over de doopsgezinden in Noord-Holland, maar er is ook een resolutie van de Staten van 25 februari 1600 van dezelfde strekking, betrekking hebbend op geheel Holland.

De doopsgezinden moesten dus ongemoeid gelaten worden, maar daarmee kwam er nog geen einde aan het conflict. In 1622 werden de doopsgezinden namelijk opnieuw over het trouwen lastiggevallen door de baljuw van Putten. Bijna gelijktijdig – ca. 1624 – speelde een soortgelijke zaak op het eiland Goedereede¹². De mennonieten daar werden door de baljuw van West-Voorne – die onder de baljuw van Voorne viel – voor het gerecht gesleept. Zij zouden zich volgens de baljuw niet aan het derde artikel van de politieke ordonnantie hebben gehouden. Zowel de Ouddorpse menisten, als die van Ooltgensplaat protesteerden bij de Staten van Holland door het indienen van een rekest¹³. Tot mijn spijt heb ik in de gedrukte resoluties alleen een uitspraak betreffende Goedereede kunnen vinden. Ooltgensplaat wordt niet genoemd in de gedrukte resoluties, maar wel in de particuliere notulen van de Statenvergadering. Op vrijdag 16 september 1622 nam men daar een besluit op het request van de Plaatse mennonieten:

Op 't requeste van den officier van Oliviersplaet teghens de Mennonisten aldaer overgegeven ter cause van haer stilswijghende ende clandestyn trouwen tegens de ordonnantie van de polityen, is bij 't Hoff

10 Streekarchief Voorne-Putten-Rozenburg [verder: SAB], gedrukte *Resoluties van de Staten van Holland & Westfriesland* 1601.

11 SAB, gedrukte *Resoluties van de Staten van Holland & Westfriesland* 1600.

12 Archief van de doopsgezinde gemeente Ouddorp [verder: ADO], inv. nr. 1.

13 Zie bijlage 2.

geadviseert dat sij haer voortan zullen moeten reguleren naer de ordonnantie, maer 't gunt voor deesen mocht zijn gepleeght, alsoo 't bekants een generale transgressie is, dat zij daerover sullen blyven ongemolesteert. Die van Amsterdam approberen dit advys, maer willen dat soolange ten minsten haer den magistrate behoorden bekent te maecten, opdatter mochte blijken van haer kinderen wettige successie ende datte ordonnantie van de polityen alsoo behoort te werden met deese interpretatie gedresseert, gelijk zij zeyden alreede in haer stadt ghedaen te hebben. Alcmaer sustineerde, alsoo 't een generale faulte was, dat dit oock generalijcken bij de leeden behoorde gebeetert te worden ende oversulcx voor de respectieve vroetschappen van steeden in poincten van beschrijvinge gebracht omm, bij deselve daerop gelet, bij de vergaedinge alsdan eendrachtelijcken daerinne gedisponeert te worden, twelck also oock bij meerder stemmen geconcludeert es. 't Hoff adviseert op de requeste van de mennonisten woonende op Ooltgesplaet dat sij haer in 't nemen van de gebooden ende trouwen voortan behooren te reguleren naer de politike ordonnantie, maer alsoo d'selve ordonantie niet alleene op Ooltgesplaet maer genoegsaem heel Holland door non-observantie is dat haer daeromme van 't gepasseerde souden laten ongemolesteert. Is nae deliberatie verstaen dit stuck benefens 't advys van 't Hoff te brengen in pointe van beschrijvinge tegens de naeste dachvaert, omme alsdan eene gemene ordre daerop te raemen ¹⁴.

Korte tijd later – op 13 december 1622 – volgde nog:

Item het xxe point van de beschrijvinge spreekende van 't advys van de Hoove nopende het trouwen van de mennonist gesinden, soo omme de trouwen alrede gedaen vast te stellen als die toecomende noch sullen gedaen werde soo te reguleren dat de erfenisse seecker ende buyten alle dispuytten mogen wesen ¹⁵.

Misschien hebben bovengenoemde perikelen mee gespeelt in het volgende. Op 27 maart 1628 verzochten Joost Govertsz. van der Woest, toekomstig bruidegom, van Ooltgensplaat, geassisteerd door Jan Centen en Jaeptgen Pietersdr., geassisteerd door haar oom Pieter Leenderts, voor de Rotterdamse notaris van der Haegen, dat hun huwelijks geboden voor het gerecht van Rotterdam én dat van Ooltgensplaat afgelezen mochten worden ¹⁶.

2.5 Het principe van de weerloosheid

Ook in Ooltgensplaat en Den Bommel genoten de mennonieten vrijheid van de wachtplicht. Dat dit niet vanzelfsprekend was mag blijken uit het feit, dat er in deze tijd op en bij de Zuidhollandse eilanden nog regelmatig schermutselingen plaatsvonden met de Spanjaarden en hun handlangers. Er werd daarom voortdurend wacht gehouden door de dorpsbewoners.

De vroegste vermelding aangaande de vrijheid van de wachtplicht stamt uit 1599. Wellicht is deze verworvenheid te danken geweest aan het ingrijpen van prins Willem van Oranje in 1581. De prins was in februari 1581 voor de doopsgezinden in de bres gesprongen, toen de Middelburgse magistraat de doopsgezinden tot de wacht wilde pressen. Dit, de doopsgezinden gunstige beleid, werd later (1593) door prins Maurits bevestigd en voortgezet.

Naast deze algemene lijn vond ik echter nog een rekest van schout & schepenen van Zuidland (Westenrijk) uit 1590 aan de Staten van Holland. Hierin verzochten zij om raad hoe te handelen met de doopsgezinden ten aanzien van de wacht. De Staten verwezen het dorpsbestuur in hun reactie naar de baljuw van Heenvliet en de landen van Putten. Tot dit gebied werd ook Ooltgensplaat gerekend. Volgens de Staten had de baljuw zich voor zijn vrijstelings-beleid ten aanzien van de doopsgezinden gebaseerd op de wachtverordening van de stad Dordrecht. Aan het eind van de reactie van de Staten kreeg de baljuw de opdracht om:

14 N. Stellingwerf en S. Schot, *Particuliere Notulen van de vergaderingen der Staten van Holland 1620-1640* (Den Haag, 1992), 477-478 [nr. 2166].

15 Stellingwerf, *Particuliere Notulen*, 548-549 [nr. 2413]. Hoorn was het er niet mee eens, zie 22 december 1622.

16 Gemeentearchief Rotterdam [verder: GAR], Rotterdam, NA. Het betrof een Vlaams doopsgezinde vrouw.

[...] sulcx te voorsien als bij hem in de andere dorpen van sijnen bedrijve op 't stuck van de wachten aengaende de doopsesinde is ghedaen¹⁷.

De verkregen vrijheid dateert dus mogelijk uit deze periode.

Omdat de mennonieten moesten betalen voor het vrijkopen van hun burgerplicht om wacht te lopen, hielden schout & schepenen van Ooltgensplaat bij wie tot hen gerekend moesten worden. De aldus genoten inkomsten kwamen ten goede aan het dorp. Helaas zijn de dorpsrekeningen zeer beschadigd overgeleverd, waardoor ik maar een paar vermeldingen aangaande het wachtgeld heb kunnen vinden. Ik laat ze hier volgen :

wachtgelt vande mennonisten daer sij tsedert in gevallen sijn, IX L[ibra], I schell[ingen], III den[arii] [...]

De mennonisten sijn schuldich de reste van twaecken als [...] blijkt inde rekeninge van de crijsraet, de somme van twaelff ponden, vijftien schell[ingen] VI[aem]s, waer van de rendant in de voorgaende rekenynge folio [...] ontfanck verantwoordt de somme van VII L[ibra] VI[aem]s, sulcx als selve noch schuldich sijn twelck den rendant nyet ontfangen heeft¹⁸.

Zoals gezegd werden de namen van hen, die vrijgesteld waren van de wachtplicht bijgehouden. In het archief van Ooltgensplaat vond ik een lijst van omstreeks 1599 met de namen van mennonieten en personen ouder dan zestig jaar, die hiervoor in aanmerking kwamen. Het gedeelte van de doopsgezinden omvat tweeëntwintig mansnamen. Bijzonder aan deze lijst is dat het tevens de oudste lijst van mennonieten op héél Goeree-Overflakkee is.

<i>Doopsgezinden in 1599</i>	
Pyeter Jansz. Mol	Jan Jochumsz., wonend tot Leendert Pyersz. Braem
Aryaen Fransz.	Cornelis Eeuwoutsz., decker
Cornelis Bastiaensz. Mensoetert	Tuenis Claesz. van Hueckelum
Leendert Pyersz. Braem	Gyllis van de Walle
Bastyen Jacopsz. [Dortsman]	Abraham Dierckxsz. Schilt
Fons Willemsz.	Cornelis Cornelisz. Suider
Rudth Jansz. Mol	Dierick Jacopsz.
Aryaen Joosten, in de Slickstraet	Aerdt Heynderyckxsz. Duffelaer
Tys Gysbertsz., wonende tot Herman den Hollander ¹⁹	Aryaen Jopssen, schoenmaecker
Stoffel Commersz., op ten Ouwelantse Dijk, ofte doorschende tot Heynderick Baerentsz.	Jacop Lievisz., smidt
	Eevert Joosten, waegemaecker
	Jan Gysbrechtsz., schoenmaeckersknecht ²⁰

Uit de achterkant van dit document blijkt, dat er betalingen werden verricht in de jaren 1599 – 1601 en 1604 – 1605. Boven hebben we al gezien, dat er in 1608 nog steeds betaald werd om geen militaire diensten te hoeven verrichten. Vanwege de beschadigde dorpsrekeningen zijn noch het begin, noch het eindpunt van de betalingen bekend. Wellicht dat het begin (1609) van het twaalfjarig bestand een voorlopig eindpunt heeft gevormd? Ik laat hieronder de namen passeren, die op de achterkant vermeld staan. Elders zijn de te betalen bedragen te vinden.

17 SAB, gedrukte *Resoluties van de Staten van Holland & Westfriesland* 1590.

18 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 215.

19 Betreft waarschijnlijk Harmen Willemsz. Hollander, die volgens de verponding van 1588 in de polder Galathee woonde. Hij werd voor twee posten aangeslagen. In 1605 betaalde hij te Ooltgensplaat accijns. Van 1603-1609 was hij gezworene van de Weipolder.

20 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 496.

Doopsgezinden 1599-1601 en 1604-5

Ruth Jansz. Mol	Jan Jochumsz.
Gillis van der Walle, schipper	Abram Dircksz.[Schilt], schipper
Corstiaen Jacobsz., j.m.	Claes W[ille]msz.
Aren Joost, int Ouwelant	Govert Joostz. wagemaker
Pieter Jansz. Mol	Aryen Fransz.
Marten Geleysz.	Aryen Joppen, hantschoenmaker
Thonis Claesz., jonck van Heucklom	Aryen Claesz., hantschoenmaker ²¹

Als laatste volgt een lijst met negentien namen van omstreeks 1635. Ik wijk met de datering af van de opgave in de inventaris van het archief van Ooltgensplaat, namelijk ca. 1600. Er zijn twee redenen aan te voeren voor een latere datering. Als eerste staat naast de naam van Pieter Arensz. Langeburg de datum '27 juniem 1635'. Daarnaast worden weduwen genoemd, waarvan de echtgenoot véél later dan 1600 overleed. Zo werd Cornelis Rutgersz. van de Lith pas op 19 januari 1635 begraven.

Doopsgezinden ca. 1635

Aryen Cornelisz. decker	Jan Jacobsz. van der Blicck
Thys Chysbrechtsz., met zijn neef Leendert de weduwe van Ruth Jansz. Mol	Jan Jansen de Bre Pauwels Jansen de weduwe van Mr. Jacob Gast
Franck Anthonisse [= Susanna Anthonis] de weduwe van Leunis Geertjen ²²	[= Aeytgen Cornelisdr. van Dijck] de weduwe van Pieter Jansz. bode Hendrick vander Vucht
de weduwe van Pieter Arensz. Langeburg, 27 juniem 1635	de weduwe van Cornelis Rutgersen van de Lith [= Maria Hanecops]
de weduwe van Leendert Anthonisse Boon	Matheus, van de herberch ²³
de weduwe van Frans Willemsz. van de Vyver [= Lydia Jansdr.]	

En met deze laatste opsomming eindigt hetgeen bekend is aangaande deze doopsgezinde eigenaardigheid.

2.6 Iets over de sociaal-economische achtergrond van haar leden

In totaal beschikken we over achtenveertig namen van mannen. De vrouwen heb ik voor het gemak even buiten beschouwing gelaten. Van het bovengenoemde getal vond ik van achttien mannen (ongeveer 30 %) hun beroep vermeld, hetgeen te weinig is om met zekerheid iets te beweren. Om toch een idee te geven van hun beroepsmatige achtergrond laat ik de aantallen hier volgen.

<i>Beroep</i>	<i>Vermeldingen</i>	<i>Beroep</i>	<i>Vermeldingen</i>
Schoenmaker	3	Dekker	1
Wagenmaker	1	Schipper	3
Smid	1	Lakenbereider	1
Wever	1	Koopman	3
Waard	1	Bakker	2

De doopsgezinden blijken hun aanhang vooral onder de ambachtslieden en de handelaars (schippers en kooplui) gehad te hebben. Dit is niet vreemd als men bedenkt, dat Ooltgensplaat

21 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 496.

22 Leunis was onder andere in 1621 schepen van St. Adolphsland en in 1621 en 1626 rentmeester van de armen.

23 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 482.

een haven had en op de noord-zuid route lag tussen Holland, Zeeland en Vlaanderen. Een ambacht viel overal uit te oefenen. Naast de uitoefening van het ambacht werd ook vaak opgetreden als boer. Met deze beroepsachtergronden zullen de doopsgezinden niet tot de armste van het dorp hebben behoord.

Traditioneel wordt aangenomen dat mennonieten geen overheidsfuncties vervulden. De scheiding tussen staat en kerk, en de afkeer om het zwaard te hanteren zou hen hierin tegengehouden hebben. En inderdaad heb ik geen schout of schepen onder hen aangetroffen, maar wél speelden ze een zekere rol in de waterhuishouding²⁴. Pieter Jansz. Mol behoorde tot de bedijkers van de nieuwe Weipolder. Van diezelfde polder was hij in 1594-96 gezworene. Een functie waarvoor hij de eed af moest leggen. Tevens was hij gezworene van de Noordpolder in de jaren 1589, 1594-96 en 1600-1601. Namens deze polder reisde hij in 1596 naar Den Haag voor overleg. Ook zijn broer Ruth Jansz. Mol was gezworene, en wel van de polder Galathee in de jaren 1609-1615. Aan deze personen besteed ik elders uitgebreid aandacht.

Het is hier de plaats om terug te komen op de vrouwen. Op de lijst uit 1635 treffen we een aantal weduwen aan. Onder andere is daarbij de weduwe van de chirurgijn Mr. Jacob Gast. Deze was behalve dorpschirurgijn ook schepen van Ooltgensplaat in de jaren 1632-34. Ook de vrouw van Cornelis Rutgersz. van de Lith werd in 1635 onder de mennonieten gerekend. Haar man was schepen en schout van Ooltgensplaat geweest, en dijkgraaf van de polders Oudeland, de Weipolder, de Kleine polder en de Noordpolder. Van deze laatste polder was hij tevens schout geweest. Tevens diende Cornelis als kerkmeester. Jammer genoeg weten we niet of deze vrouwen al tijdens het leven van hun echtgenoot tot de mennonieten behoorden, of dat ze zich pas ná hun overlijden van hun man bij hen hebben gevoegd.

2.7 Een laatste teken van doopsgezinden

In 1666 stelde de classis Voorne en Putten in art. 37 aan de Particuliere Synode van Zuid-Holland de volgende vraag:

Werd gevraeghd, of men soude mogen dopen een geheel simpel persoon, die sonder eenigh verstand is, sijnde van Menniste ouders en nu all 40 jaren oud, op het versoek van sijn broeder, die Gereformeerd is? Indien jae, op wat wijze en nae wat formulier sulxks sal geschieden.

Is bij dese Christelijke Synode om veele redenen goed gevonden ende verstaen, dat de Classis van Voorn en Putten, bysonderlijk de praedicant in Ooltgensplaeet alwaer dese casus voorvalt, sig naeder daerontrent sal informeren, en den broeder, in het particulare gemeld, nae bericht van de gelegentheyd des Heyligen Doops soeken te bewegen, om van sijn versoek afstand te doen en sal daarvan weder rapport gedaen werden in de naeste synodaele vergaderinghe²⁵.

In de vergadering van dezelfde synode te Delft in 1667 werd in art. 37 verslag gedaan:

Op den 38en articul, sprekende van 't dopen van een simpel, ongedoopt Mennist persoon in Ooltgensplaat, rapporteren de broederen der Classis van Voorn en Putten, den broeder van den selven aengaende den doop soodanich was onderricht, dat hij sijn versoeck hadde laten varen, ende is hiermede dit afgedaen²⁶.

24 Ook op het eiland Goeree namen de doopsgezinden deel aan het waterbeheer.

25 Knuttel, *Acta der Particuliere Synoden van Zuid-Holland 1621-1700* (Den Haag, 1912), IV, 394-395.

26 Knuttel, *Acta*, IV, 423.

Bijlage 1 – Lijst van huwelijken²⁷

14 april 1585
 Thomas Jansz. x
 Haeschen Arendsdr.

27 augustus 1585
 Aryen Joosten x
 Janneke Ghysbrechtsdr., dochter van Ghysbrecht Cornelisz. van Metere

19 juli 1592
 Aryen Frans, woont te Ooltgensplaat x
 Lysbeth Claes, woont in de Galathee

3 april 1593
 Marten Gheleyens, van Ooltgensplaat x
 Tannetje Willems, van Dordrecht en aldaar wonend
 Gehuwd op 16 april 1593.

Het Dordtse gerechtstrouwboek heeft op 9 april 1593: Maerten Gheleyensz., van Maasstricht, wonend te Ooltgensplaat x Tanneken Willems, van Gent, wonend te Dordrecht geass. door haar moeder Franske Franssen
--

28 augustus 1594
 Thoenis Claesz. van Heucklom, woont te Ooltgensplaat x
 Maritge Thonisdr., wed. van Puune Jans, woont te Brielle

13 mei 1597
 Dierycck Heyndricksz., chirurgijn te Rotterdam x
 Haescke Arents, wed., woont op de Molendijk te Ooltgensplaat

3 augustus 1597
 Aryen Claes, handschoenmaker te Ooltgensplaat x
 Lysbeth Cornelis, van Dordrecht
 Gehuwd op 17 augustus 1597

17 augustus 1597
 Ruth Jansz. Mol, bakker, van Ooltgensplaat x
 Berbeltge Pieters Vrancke, van Ooltgensplaat

16 oktober 1599
 Abraham Dierycx, schipper te Ooltgensplaat x
 Lyntge Willems, j.d. van Rotterdam
 Het huwelijk voor het gerecht van Rotterdam heeft 10 november 1599 als trouwdatum

21 november 1599
 Jan Ruths Mol, j.m., bakker, van Ooltgensplaat x
 Aeltge Dierycx, j.d., woont te Rotterdam
 'naar 't verlangen van Ruth Jansz. Mol te Rotterdam gedaan'

²⁷ B. van Dooren, 'Huwelijksproclamatien te Ooltgensplaat', in: *Gens Nostra* 44 (1989), 395-405.

16 januari 1600 Govaert Joosten, wagenmaker, j.m., woont te Ooltgensplaat Annetge Jansdr. Vlaminc, j.d., van Antwerpen, Haar ouders woonden te Goch in het land van Kleef 3 ^e gebod op 22 januari 1600	x
22 oktober 1600 Cornelis Bastiaensz. Soetert, woont te Den Bommel Joosken Staes, woont te Den Bommel	x
10 september 1600 Thonis Lauwes, wedr., woont in het Oudeland Susanna Pieters Mols, j.d., woont Ooltgensplaat	x
27 november 1600 Govaert Joos, wedr., wagenmaker te Ooltgensplaat Lijsbeth Jans, j.d., van Rotterdam	x
15 juli 1601 Ghysbert Jansz., koopman, wedr. Annetje Cornelis, j.d. van Den Bommel Met consent van haar moeder en haar schoonvader Crijn Arens	x
28 juli 1602 Aryen Joppen schoenmaker, wedr. Dingnetje Cornelis, wed., woont in de Noordpolder	x
9 februari 1603 Dierick Jacobs, wedr. te Ooltgensplaat Martintge Wouters, j.d., woont Dordrecht NB. bij de aankondiging van het 2 ^e en 3 ^e gebod wordt de bruidegom j.m. genoemd.	x
20 april 1603 Aryen Joppen schoenmaker, weduwnaar Bethgen Symonts Rypermonde, woont bij Jan Ruths Mol	x
19 mei 1603 Aerts Heyndricks Duffelaer, lakenbereider, woont te Leiden Susanna Mol, Ruthsdr., van Ruth Jansz. Mol Andere datum: 11 mei 1603	x
6 augustus 1603 Ruth Jansz. Mol, wedr. in de Galathee Lysbeth Cornelis, wed. van Lenert Arens (van Blenckvliet) in het Zuidland	x
21 december 1603 Gillis van de Walle, schipper, wedr. Syntge Hendricks, wed., woont te Rotterdam	x
2 augustus 1605 Jan Ghysbrechts Brouwer, j.m., schoenmaker	x

Aryaentge Ariaens, wed.

8 oktober 1606

Cornelis Pietersz., wedr., van Heenvliet x

Grietge Symons, j.d., van Rijpermonde in Vlaanderen

Niet geheel zeker

26 november 1606

Jan Pieters Mol, wedr. x

Neeltge Jans, wed. van Lenert Pieters Braem

1 maart 1607

Jan Jochums, j.m., woont bij Bastiaen Jacobs [Dortsman]

in Den Bommel x

Pietertje Bastiaens, j.d. van Den Bommel

4 mei 1608

Bastiaen Jacobs Dortsman x

Myntge Marinus, j.d.

21 juni 1609

Jan Ghysbrechtsz. brouwer, wedr. x

Aeltge Dircx, wed.

2 augustus 1609

Cornelis Eeuwouts decker, wedr. x

Fransyne Pieters, wed., woont te Wafremont

5 juni 1611

Jan Jacobs [vander Blicck], j.m., van Middelharnis x

Ariaentge Pieters, j.d.

29 september 1613

Cornelis Willemsz. van Oss, j.m., wagenmaker x

Beatris Anthonis, j.d., beide wonend te Ooltgensplaat

Niet geheel zeker

22 juni 1614

Aerts Heyndricks Duffelaer, wedr. x

Jakobmyntje Bastiaens, j.d.

13 december 1614

Pauwels Jans, j.m. x

Ariaentge Bastiaens, j.d.

23 augustus 1618

Gillis van der Walle, wedr. van Styntke Gils, wonend te Rotterdam x

Grietken Govertsdr., wed. van Henrick de Wit, wonend te

Dordrecht

Voor het gerecht van Dordrecht

20 januari 1619 Heyndrick van der Vucht, j.m. Heyltgen Lowysdr., wed. van Jan Marinus	x
27 september 1620 Mr. Jacob Gast, wedr., chirurgijn, woonde te Schiedam Maeytghen Cornelis van Dyck, j.d., woonde te Schiedam Alleen zij was doopsgezind	x
24 januari 1621 Gillis Jan van Es, j.m. Anneken Ruths Mol, j.d. Alleen zij was doopsgezind	x
16 januari 1628 Heyndrick Jansz. Mol, j.m. Jacobgen Heyndricx, j.d., van Oude Tonge	x
2 april 1628 Joost Govaertsen, j.m. Jaeptge Pieters, j.d., woont te Rotterdam	x
25 juni 1628 Cornelis Abrahamsz. Boon, j.m., woont te Sommelsdijk Hendrickje Ruth Mols, j.d., van Ooltgensplaat	x
23 september 1629 Aryen Cornelisz. Decker, wedr. Jannetje Jansdr., wed. van Aryen Bastiaensen	x
17 april 1633 Aryen Cornelisz. Decker, wedr. Itgen Arents	x
4 oktober 1640 Hendrick Dircksz. van der Vucht, wedr. van Heyltje Lowys, woont te Ooltgensplaat Jacobmyntje Jacobs, wed. van Marinus Jacobs Coopmans, rentmeester in Oude Tonge, woont te Oude Tonge	x
7 juli 1641 Jan Jacobsz. van Blicck, geb. te Middelharnis, woont Ooltgensplaat Stijntje Anthonis, j.d., van Sommelsdijk	x
11 oktober 1648 Pieter Jansen van den Blicck, j.m., woont te Ooltgensplaat Mayken Habelsdr. [de Vries], van Goedereede Datum ondertrouw Sommelsdijk Kerkelijke bevestiging in de doopsgezinde gemeente te Ouddorp op 15/11/1648 door leraar Stoffel Philipsz. Cole	x

Op den XV nouember XVIc achtenveertich we[sende] sondach is verschenen voor de Gemeente Godts die men noempt de doopsgesinde, wonende in Goedere ende Ouddorp ende eylande van dien inde predekatie op het Oudorp ten huuse en solder daer Leunis Coninck nu woont, daer men ordonnarys de predekatie is doende, Pieter Janse vanden Blicck, joncman, onsen broeder wonende in het dorp van de Plate ende Maryttge Abelsdochter, onse suster wonende alhier ter stede Goedereedeb om haer lieden te samen in den h[eiligen] echten staet te laten bevestigen. Soo is het sulcx datter tot noch toe alhier geen belettende Redenen en syn gekomen gelick by de wettelicke acte vande proklematien is blyckende, alhier vertoont. Soo syn de voorgenoemde twee personen, te weten Pieter Janse en[de] Maryttgen Abels in onse vergaderinge voor de gemeente ende alle de toehoorders Openbaer by onsen dienaer Stoffel Philips inden h[eiligen] echten staet bevesticht met alsulcke solemneteyten gelick men aldaer gewoon is te doen. Aldus gerystreert ende gestelt in ons kerckelick boeck om in tyden van noot het te kunnen doen blicken, ende geteekent datum als bouen, Leunis Cole²⁸.

28 ADO 2, 25.

Bijlage 2 – Lijst van vrijkoping van de wachtplicht²⁹

Den 29en januari 1600 ghehoort den mennonieten namelyck

Ruth Jansz. Mol

Bastiaen Jacobsz. Dorsman

P[iete]r Jansz. Mol

Jan [...]

Verclaerde sy nyet van menninge en waren te [...] tot gewe [...], maer wel haer wachtgelt selve [...] voor den [...].

AENTEECKENINGE VANDE PERSOONEN OVERGELEVERT BY DIE VAN DE MENOENITEN

Ruth Jansz. Mol, backer, ende wordt geacht te becostigen aen roer ende daer over getaxeert op te brengen te Bamise naestcomende XCI tich III sche[llingen], IIII [denarii ende van der wacht als vooren XII dagen ende heeft mede te gelden [...] nachten maken [...].

Jan [Jochums ?] [...] [gehele stuk op de namen na vrijwel onleesbaar, maar waarschijnlijk van dezelfde strekking]

Gillis van der Walle, schipper van gelycken [t becostigen aen roer [...]

Abram Dircxsz., schipper [?] [...].

Corstiaen Jacobsz., j.m., [...].

Claes W[ille]m[s], van gelycken t becostigen aen roer XVII en over XXI nachten wakens XXI sch[ellingen], dees tr [...] als voren XXXI [...], II sch[ellingen], VIII de[narii]

Govert Joosz. wagemaker van gelycken t becostigen een roer XVI schel[lingen], VIII d[enarii] en over XXI nachten wakenes XXI s[chellingen] dis tsamen als voren.

P[iete]r Jansz. Mol geachte van de maechte omme te becostigen een spitse daer over getaxeert op te brengen te Bamisse naestcomende XCI tich, III s[chellingen], IIII [denarii] ende van der wacht als voren XII d[agen] ende heeft mede te gelden [...] nachten maken XII s[chellingen], dus hyertsm[ede] XXIII s[chellingen], IIII den[arii]

Aryen Fransz., geacht van maechte omme te becostigen [...].

Marten Geleysz., geachte van de maechte omme te becostigen een spitye daer over getaxeert op te brengen te Bamisse [...].

Aryen Joppen, hant schoemaker, geacht van maecht omme te becostigen een spitye daer over getaxeert op te brengen [te Bamisse] [...].

Corn[elis] Eeuwoutsz. decker, geacht van maechte omme te becostigen [...].

Aryen Claesz., hantschoenmaker [...].

Thonis Claesz., jonck van Heucklom [...].

29 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 215.

Die van de mennoeniten sullen oock malkanderen spreken omme heur te quyten van de ouwe voorgaende gehouwe wachten 't welck men acht te beloopē ter somme van ontrent der [...] ponden VI[aems], op dat die van de crysraet mochten ad[...] van die van de [...].

[gedeeltes van de achterzijde van het stuk, die vrijwel onleesbaar is]

Ontfangen huyden laetsten octobris A[nn]o XVIc en een, uyt handen van Jan Ruthsz. Mol, de somme van twee ponden, sestien schell[ingen] grooten Vlaems over twemael syn [...] ter saecken van waeckgelt schuldich sijn tot [...] tsedert haere lest betaelinghe als in t dorps reecken[inge] vanden jaere XVI.

Den 27en decembris a[nn]o 1604 heeft Aert Heyndricx Duffelaer [...] als van XXII [per]soonen mennist betaelt XXXVIII gul[dens], X [...] sch[ellingen] vanieder XXXV [...] van de wachten totte maendach den [...] wacht exclus tot dat [...] andere maend den crys[raet] [...] van den selven hebben [...].

Den I ten januari 1605 compareerden met crachte [...] capiteyn luitenant vaendrich Aelt Jans, Jacob Thonis schepen[en], Bastiaen Jacobs ende Louis W[ille]ms soe voor haer selve als van wegen hare medebroederen mennonisten, dewelcke [...] van de halve wachten [...] is haer [...] elcke en [...] tot seven maelen t' drye gul[dens] tsamen staende [...] ses wacht, [...] ad[judant] te [...] teloor vande [...] ganck van den wachten wel [...] nyet te becomen sal [...] te [...] wachten mede op enckele [...] gestelt worden [...] rapport [...] van [...] ten naesten vergaderinghe.

Bijlage 3 – Het geslacht Mol te Ooltgensplaat

De achternaam Mol (of Moll) lijkt te verwijzen naar een herkomst uit Vlaanderen. Een concreet bewijs van herkomst heb ik echter tot nu toe niet kunnen vinden. In Ooltgensplaat heb ik vier verschillende reeksen van dit geslacht kunnen vinden. Hier wordt de doopsgezinde reeks behandeld. Deze reeks heeft – voor zover ik heb kunnen nagaan – geen enkel verband met de in de *Mennonite Encyclopedia*³⁰ behandelde vertegenwoordigers van deze naam.

1 Jan (Ruthsz. ?) Mol

Niet oorkondelijk gevonden, en verder niets van bekend. Uit een vermelding van 21 juli 1608 in de Weesboeken van Ooltgensplaat blijkt dat Ruth en Pieter broers waren.

Kinderen:

1	Ruth Jansz. Mol	zie 2.1
2	Pieter of Pier Jansz. Mol	zie 2.2
1	Heyndrick Jansz. Mol	zie 2.3
2	Iman Jansz. Mol	zie 2.4

2.1 Ruth Jansz. Mol

Getrouwd met: 1) N.N. – gelet op het tijdstip van trouwen van zijn zoon Jan; 2) ondertrouwde op 23 maart 1584 voor het gerecht van St. Adolphsland met Berbeltge Pieters Vranckedr. van Ooltgensplaat; 3) hij ondertrouwde op 6 augustus 1603 voor hetzelfde gerecht met Lysbeth Cornelisdr., weduwe van Lenert Arensz. (Blenckvliet)³¹ in het Zuidland. Ten tijde van de laatste huwelijksluiting woonde Ruth in de polder Galathee.

Aangaande de familieverhoudingen is nog het volgende bekend. In het testament van Aren Leendertsz. van Blenckvliet (zie ook 3.4) van 16 januari 1614 testeert deze aan zijn halve zuster, die zijn moeder geprocureerd had bij Ruth Jansz. Mol, zijn schoonvader.

Aren of Adriaen Leendertsz. van Blenckvliet trouwde als wedr. op 29 maart 1634 voor het gerecht van Rotterdam met Maria Abrahamsdr. Schilts³², j.d., wonend in 't Hang. Aren behoorde tot de Oud-Vlaamse gemeente van Rotterdam. In de jaren 1631-43 was hij diaken van deze gemeente. Hij woonde ten tijde van zijn overlijden op 9 december 1663 bij de Leuvehaven. De Oud-Vlaamse gemeente was zeer streng ten aanzien van wie men trouwde (dat wil zeggen alleen in eigen kring, geen zogenaamde 'buitentrouw'), of met wie men omging.

Waarschijnlijk behoorde Ruth tot de leidinggevende personen onder de doopsgezinden. Dit valt op te maken uit het feit, dat hij in vrijwel alle stukken betreffende de doopsgezinden wordt genoemd. Naast de al genoemde stukken, lezen we dat hij een aantal malen als getuige optrad bij doopsgezinde huwelijken. Er is echter geen zekerheid te verkrijgen of hij leraar, dan wel diaken was.

Van beroep was hij bakker. In 1618 wordt hij boer in de Galathee genoemd. Zijn zoon Jan volgde hem in het bakkersvak. Zijn bijdragen in het vrijkopen van de wachtplicht zijn te vinden in bijlage 2. Dat hij mennoniet was weerhield hem er niet van om gedurende de jaren 1609-1615 als gezworene van de polder Galathee op te treden.

Aangaande de materiële toestand van Ruth is volgende bekend. Volgens de verpondinglijst van 23 maart 1584 betaalde hij acht stuivers en vier penningen voor een huis en erf in het dorp. Twee jaar later, in de kapitale quotisatie van 6 mei 1586,

30 *M.E.*, III, 723.

31 Broer van Jacob Arensz. van Blenckvliet, oudste van de Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam.

32 Voor haar vader, zie de onderstaande lijst van Plaatse menisten.

betaalde hij 22 stuivers en zes penningen. Volgens het ‘quohier van de om[m]eslach ende taxatie van de verpondingh van den dorpe van Sind-Adolphslandt, dat men noempt Oeltgensplate’ uit 1588 betaalde Ruth voor het gebruik van 3 gem., 100 roeden vronweide aan de Langemeet, waarvan de ambachtsheer eigenaar was. Ook op de lijst van 5 oktober 1592 komt hij voor. Hij woonde toen op nr. 2 in het dorp. Volgens een opgave van huizen uit 1597 woonde Ruth aan de noordzijde van de Voorstraat. In 1599 werd Ruth in het kohier van de 20e penning aangeslagen voor een bedrag van 15 ponden Vlaams. Hij is één van de slechts tien personen, die in Ooltgensplaat werden aangeslagen. In de accijnsheffing van 1605 wordt zijn naam bij de betalers van de polder Galathee genoemd. Aangaande grondbezit lezen we, dat hij rond 1586 acht gem. in de Noordpolder gebruikte. In 1612 was hij de eigenaar van 10 gem. in de Noordpolder.

Een aardigheidje is dat we in het Proclamatieboek op 31 mei 1587 lezen, dat er bij Ruth thuis een boeldag werd gehouden:

Op dinsdag verkoping ten huuse van Ruth Jansz. Mol zeeckere cleeren zoe lynen als wollen bij de dochter van Jacob Ghyben tsijnen huuse metter doot geruymt ende achtergelaten³³.

We lezen verder dat hij – waarschijnlijk ca. 1600, begonnen was een nieuwe dijk in de Grote Blok aan te leggen. Zijn werk werd later door anderen voortgezet. In 1600 vertegenwoordigden Ruth en Pieter de Heer van Mathenesse op een vergadering van de bedijkers van de Kleine Blok. Deze bezat 90 gem. in genoemde polder. Ook pensionaris Johan van Oldenbarneveld behoorde tot de bedijkers³⁴. Op 21 juli 1608 legden Ruth en Pieter, gebroeders voor de weesmeesters van Ooltgensplaat een verklaring af. Zij hadden op 12 augustus 1608 te Leiden liquidatie en vereffening gehouden met de vrouw van Mattheus Jockheere; Johan van Matthenes; Charles van Matthenes, baljuw van het land van Putten; Willem van Matthenes en jonkheer Harman Valckenaer, getrouwd met Margareta van Matthenes over de verlopen en achterstallige pachten van 40 gem. ‘int nyevelt vanden Block’³⁵.

In 1618 was Ruth al gestorven, want toen werd zijn boedel in de polder Galathee in het Proclamatieboek genoemd. Ten behoeve van zijn weduwe en erfgenamen vond op 14 januari 1620 een koopdag plaats³⁶. Zijn weduwe wordt ca. 1635 nog onder de doopsgezinden gerekend.

Op 25 juni 1621 deed Harman van Weel voor de Weeskamer rekening van de boedel van Ruth³⁷. Hij deed dit in aanwezigheid van:

- ✓ Lysbeth Cornelis, wed. van Ruth Jansz. Mol;
- ✓ Gillis Jansz. van Esch, getrouwd met de dochter van Ruth Jansz. Mol;
- ✓ Aert Hendricksz. (Duffelaer);
- ✓ Jan Ghijsbrechts brouwer, de beide laatste als voogden over de onmondige kinderen;
- ✓ Leunis Geertsen, schepen en rentmeester van de armen.

Aan ontvangst wordt een bedrag van f. 1990-9-10 car. genoemd. Uit de ontvangen posten blijkt onder andere, dat Aert Hendricksz. Duffelaer het huis en erf aan de noordzijde van de Voorstraat te Ooltgensplaat van de overledene had gekocht voor honderd gulden. Cornelis Ghijsz. had nog f. 320 car. aan pacht én een bedrag van f.

33 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 25.

34 Oldenbarneveld had meer belangen in deze streken: hij was ook één van de bedijkers van de polder Struyten bij Hellevoetsluis.

35 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 74.

36 Vreemd genoeg worden Lysbeth Cornelisdr. én Ruth Jansz., bakker nog in de uit 6 januari 1622 stammende inventaris van de goederen van Iebel Jansdr., wed. van Wigger Ockertsz., galsemaker, wonend in ‘De Vergulde Hoorn’ aan de Delftse Vaart genoemd (GAR, Rotterdam, NA 83, 6/219).

37 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer inv. nr. 94.

361-1 car. voor een obligatie te betalen. Uit de boedel van Ruth kocht Gabriel Aerts vier gem. land in de polder Galathee voor f. 855 car. en Jan Geeritsz. van Dalem 8 gem. land in dezelfde polder voor f. 262-2-2 car.

Nog even terugkomend op het zojuist genoemde huis aan de noordzijde van de Voorstraat: op 25 juli 1625 verklaarde Lysbeth, geassisteerd door haar gekozen voogd Harman van Weel, stadhouder, voor de Plaatse weesmeesters, dat Cornelis van der Lith haar 'tot buyrsaemheyt' had toegestaan om het achterhuisje, staande aan de achterweg op haar erf achter het huis aan de noordzijde van de Voorstraat, te mogen ankeren aan het huis van van der Lith. Het huisje werd bewoond door Lysbeth³⁸.

Lysbeth Cornelisdr. overleed ná 27 juni 1635. Als administrateur over haar boedel trad haar zoon Adriaan Leendertsz. van Blenckvliet uit Rotterdam op. Lijsbeth legde op 23 April 1622 rekening van de boedel van haar en haar overleden man af voor de Weeskamer van de Plaat³⁹. Verder waren aanwezig:

- ✓ Gillis Jansz. van Esch, man en voogd van Annetgen Ruth Molsdr.;
- ✓ Aert Heyndricksz. Duffelaer, vader en voogd van de kinderen verwekt bij Susanna Ruth Molsdr.;
- ✓ Jan Ghysbrechtsz., vanwege zijn zusters voorkinderen verwekt bij Ruth Jansz. Mol.

In het oud-rechterlijk archief van Ooltgensplaat bevindt zich een akte van 18 mei 1638 aangaande het voldoen van de 200^e penning door de erfgenamen van de weduwe van Ruth Jansz. Mol. Uiteindelijk werd deze op 20 oktober 1638 voldaan door schoonzoon Cornelis Abrahamsz. Verboone. Uiteindelijk werd de boedel van Lysbeth op 12 augustus 1640 verdeeld. Aanwezig waren toen:

- ✓ haar zoon Adriaan Leendertsz. van Blenckvliet;
- ✓ Cornelis Abrahamsz. v.d. Boon, gehuwd met Hendrickje Ruthsdr. voor haar kinderen;
- ✓ Gillis Jansz. van Esch, gehuwd met Annetie Ruthsdr. Mol.

Kinderen:

- 1 Jan Ruths Mol zie 3.1
- 2 Susanna Ruths Mol

Getrouwd met Aert Heyndricksz. Duffelaer. Zie bijlage 4.

- 3 Anneke Ruths Mol

Zij ondertrouwde als j.d. op 24 januari 1621 te Ooltgensplaat met Gillis Jansz. van Es(ch), j.m. Van dit huwelijk bevindt zich in het Rijksarchief in Den Haag een akte van huwelijkse voorwaarden (gedateerd 23 januari 1621). Anneke overleed vóór 8 mei 1639. Op deze laatste datum hertrouwde Gillis met Neeltge Aryensdr., de weduwe van Leendert Arensz., wonend te Oud-Beyerland.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

- 1 Barbertje Gillisdr. van Es
Geb. 1635 te Ooltgensplaat. Zij liet zich op 32-jarige leeftijd, na voorafgaand belijdenis gedaan te hebben, in de hervormde kerk dopen.
Barbertje trouwde op 18 januari 1663 (OT 1 januari 1663) te Ooltgensplaat als j.d. met Bastiaen Cornelisz. Hacke, j.m. Barbertje overleed in 1693.
- 2 Ruth Gillisz. van Es
Geb. ca. 1620 te Ooltgensplaat. Trouwde 18 mei 1659 te Ooltgensplaat als j.m. met Willemtje Claesdr. Engels, j.d. Ruth overleed in 1667. Uit hun huwelijk kwam één kind voort. Zijn weduwe hertrouwde in 1667 met Willem Dirksz. Ocker. Uit dit huwelijk kwamen twee zonen voort.

Kinderen (uit het tweede huwelijk):

- 3 Jan Gillisz. van Es
Trouwde met Neeltje Thonisz. Hij overleed in 1719. Uit het huwelijk kwamen twee kinderen voort, waarvan één de naam Ruth droeg. De voornaam Ruth komt daarna nog tot 1750 voor. Waren de voorgaande dragers jongens, de laatste drager was een meisje.
- 4 Hendrickje Ruths Mol

38 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 74.

39 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 95.

Zij ondertrouwde als j.d. te Ooltgensplaat op 25 juni 1628 met Cornelis Abrahamsz. Boon, j.m., wonend te Sommelsdijk. Hendrickje overleed in 1637/8, waarschijnlijk in het kraambed van Hendricxken. Cornelis was in 1652 gerechtsbode van Ooltgensplaat.

Op 15 maart 1638 vond scheiding plaats tussen de weduwnaar Cornelis t.e. en Gillis Jansz. van Esch, behuwd oom maternel van de vier nagelaten weeskinderen, en Maerten Jansz. van Driel, behuwde neef t.a. Op 1 april 1638 vond de uitkoop plaats. Cornelis zou de boedel houden, op voorwaarde dat hij zijn kinderen onderhield en opvoedde. Samen zouden de kinderen twintig gulden van hem ontvangen, alsmede de zes zilveren lepels 'daer hare namen op staen'⁴⁰. Later is er sprake van een akte, waarin Aren Leenertsz. van Blenckvliet wordt aangeduid als de gecommiteerde voogd 'van de 3 naergelaten weeskinderen van Hendricxken Ruths za[liger], verwekt bij de voorsz[eide] Boon'.

Kinderen :

1-Jacob Cornelisz. Boon

Geboren ca. 1630.

2-Barbeltje Cornelisdr. Boon

3-Ruth Cornelisz. Boon

Geboren ca. 1635

4-Hendrickxken Cornelisdr. Boon

Geboren ca. 1637

5-Abraham Cornelisz. Boon

Een aardigheidje is, dat Abraham, woonachtig te Sommelsdijk, op 7 juni 1641 een bedrag van f. 416 car. schuldig was aan de 'gemeente van de Mennoniten binnen de voorsz[eide] stede van den Brielle, daer leeraers ende bedienaers van sijn Daniel Danielsz. Breys ende Lenaert Jacobsz., coorencoper'⁴¹.

6-Cornelis Cornelisz. Boon

Geboren ca. 1634.

2.2 Pieter Jansz. Mol

Hij ondertrouwde op 22 maart 1606 met een niet nader genoemde dochter van Pieter Braem. Een verpondinglijst uit 1586 vermeldt verder nog, dat Thonis Meusz. zijn zwager was⁴². Volgens het Proclamatieboek was Jannetge Jansdr. zijn dienstmaagd. Zij trouwde in 1606. Gelet op het landbezit was Pieter waarschijnlijk boer. Daarnaast had hij ook nog andere bezigheden. In 1596 behoorde Pieter tot de bedijkers van de Weipolder (zie onder). In de jaren 1589, 1594-1596 en 1600-1601 was hij – NB. als mennoniet – gezworene van de Noordpolder, en in 1594-1595 van de Weipolder. Van de Noordpolder wordt hij over de jaren 1586-1594 genoemd als ingeland. Hetzelfde geldt voor het Oudeland in 1592-1593. Als vertegenwoordiger van de Noordpolder reisde hij in 1596 naar Den Haag voor overleg. De bij die gelegenheid opgemaakte declaratie laat ik hier onder volgen :

Declaratie van P[iete]r Jansz. Mol, die hij gedaen heeft int reysen naar Den Haghe ende wederomme, comen ten dienst van den Noortpolder, tot diversche reyssen in leste jare XVc ses en tnegentich.

In den eerste van Somelsdijck op Hellevoetse sluyse van vracht	2 stuivers
Van een part gegeven van huyr van Hellevoet op Heenvliet	15 stuivers
Van Heenvliet van vracht gegeven op Maselantsluis	8 stuivers
Van Maselantsluys op Delft	8 stuivers
Van Delft op Den Haagh	2 stuivers
Int wederomme reysse van Haech op Delft	2 stuivers
Van Delft op Maselant sluis	8 stuivers
Van Maselantsluis op Heenvliet	7 stuivers
Van Volgersdijck op Coorendijck	1 stuiver
Van Coorendijck op ten Bommel	18 stuivers

40 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 75.

41 SAB, Brielle, NA 1013. Vermoedelijk betreft het hier dienaren van de Oud-Vlaamse gemeente aldaar.

42 Deze gebruikte in 17 gem. in de Noordpolder (kohier van de capitale quotisatie over St. Adolphsland, 6 mei 1586).

Over 't leste reysse gevasseert end[e] vertouyft negen daghen,
daechs 2 guldens, overmits het costelijck teeren is.

18 guldens

Pieter moet een zeker vertrouwen hebben genoten, want in 1588 was hij taxateur voor de verponding over St. Adolphsland.

Aan belastinggegevens vond ik, dat hij in de verponding over 1584 acht stuivers betaalde. Twee jaar later betaalde hij het hogere bedrag van vijftien stuivers. Hij woonde in 1586 in Den Bommel. Pieter betaalde in 1585 een vrijwillige bijdrage ten behoeve van de polder Oudeland. In 1605 woonde hij mogelijk aan de oostzijde van de Noordpolder. In 1608 woonde Pieter in de polder van Den Bommel⁴³.

Op 3 mei 1587 kocht hij land en een huis in de Noordpolder. Het Proclamatieboek schrijft :

54 gem., 200 roeden land in den Noortpolder met de huysinge daerop staende als Thonis Harmansz. ende Jan de Braber ofte sijne naesaten gebaent hebben, bij Claes Willem Symen, burgemeester van Zierikzee uit de name ende als voogd van den weeskinderen van C.W. Symens, verkocht heeft aen Pieter Jansz. Mol⁴⁴.

Aangaande landbezit of gebruik vond ik het volgende. In het Kavelboek van de Noordpolder uit 1580 staat Pieter genoteerd als eigenaar van 74 gem. in de eerste kavel, 72 gem. in de tweede en 74 gem. in de derde kavel. De verpondinglijst over 1586 laat Pieter betalen voor acht gem. in de polder Galathee. In 1588 gebruikt hij 52 gem. op nr. 14 in de Noordpolder. In dat jaar deelde hij een stuk land met Cornelis Heyndriksz. De verpondinglijst van 5 oktober 1592 meldt dat hij op nr. 52 van de Noordpolder land gebruikt. Ook gebruikte Pieter nog 78 gem. bij Den Bommel (jaar onbekend, mogelijk ca. 1586). In de Roomeet van 1584 vond ik dat Pieter zes paarden en vier beesten (niet nader omschreven) bezat. Pieter behoorde tot de vier grootste bezitters van paarden in het dorp.

Op de lijsten van mennonieten, die zich vrijkochten van hun wachtplicht komt hij tweemaal voor.

Uit een akte in de lijst van geabandonneerde en insolvente boedels van St. Adolphsland⁴⁵ blijkt, dat Pieter vóór 29 april 1614 overleden moet zijn. Op 13 oktober 1616 legde schout Pouwels Jansz. rekening af van de nalatenschap van Pieter. Verder is er nog een rekening, die door Pieter de La Haye gedaan werd van de koornceel van Pieter. Anthonis Lenertsz. Boon wordt daarin aangeduid als 'gesubsitueert sequester' van de desolate boedel. De ontvangst bedroeg 53 ponden en negen schellingen Vlaams, de uitgaven 22 ponden en tien schellingen Vlaams.

Wij Adriaen de La Haye, scouteth, Ghysbert Jansz. Coopman ende Willem Claesz., schepenen in Adolphslandt dat men noempt Oeltgensplate, oirconden ende kennen dat op huyden date dezese voor ons in persooene ghecomen ende gecompareert zyn de ghemeene bedyckers van den weypolder annex Oeltgensplate voirsz[eid] ende namenlicken Cryntgen Fredericxdr., wed. wylen Gabriel Gabrielsz., in desen gheassisteert met haren ghecoren voight Andries Cornelisz. Item Jan van Droesbeke, Bette Cornelisz., Jonckheer Gillis Cool, soe wel voor hem zelve als vuyt den naem Jonckheer Phls. Marotelle. Item Michiel Heyndricxz., Pier Jansz. Moll, Willem Jacobsz. Fasol, Herman Willemsz. Hollander, Engel Waddesz., Floris de Boot, Gillis Waddesz., Logier Meeusz., Cornelis Jansz., Bertelmeeus Coenraetsz., ende Martyntgen Cornelisdr., weduwe wylen Lenert Adriaensz. Boon in desen geassisteert by haren sone Cornelis Lenertsz. Dewelcke hebben bekent ende verleden, bekennen

43 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 74. Op 18 april 1608 transporteerde Pieter twintig ponden van de verkoop van land in de Noordpolder aan Charles de Matthenes, Ruwaard van Putten.

44 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 25.

45 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 397

ende verleyden by desen zoe gezamenderhandt ende elc een voor al, als principaal ende eygen schult [...] onder renonciatie van ordre, sin ende excussie voor hun hueren erffven ende naercomelinghen wel ende duechdelick schuldich te zyne aen Aeltgen Danckarts, als grootmoeder en voighdesse vanden naergebleven weesen Eeuwout Artsz. ende zyne kindtskinderen achtergelaten weesen de somme van hondert zessentstich ponden, derthien schellinghen vier grooten Vlaems by hun comparanten opgelicht, midtsgaders te wille ende dancke ontfanghen omme op interesse te houden teghens den penninck twaelff int jaer ende ditte voor den tyt van drye jaeren innegegaen halff aprilis maendt laestleden bedraghende XIII ponden, XVII st., IX penn., VIII gr. Vls. ghelst. Sulcx zy comparanten vuyt saexke voorsz[eid] hebben beloofd ende beloven by desen, ten behouve van de voorsz[eide] weesen in handen van huere voighden ofte met huerliden wille thoonder dezese. Te betalen den XV en offt half aprillis maendt a[nn]o XVC seven en tachtigh de somme van XIII ponden, XVII st., IX p., VIII gr. Vls. als boven, wesende d' jerste jaere interesse ende zoe voort de twee jaeren daer aen volghende gelycke interest, telcken halff aprillis ende vry gelt als voorseyt. Wel verstaen indien de gorsinghen genaempt den Block voor de verschyndaghen van desen quame bedyckt te werden. Ende dat oversulcx de voorsz[eide] voighden, de voorsz[eide] penninghen wilden ghebruycken. Soe hebben zy comparanten beloofft ende beloven by desen in dyer voighen de voorn[oemde] capital penninge op te brengen binnen drye maenden naer de opzegginghe van dien metten verloopen van dien a rato. Ende hebben zy comparanten hier over verbonden ende verbinden by desen, elcx huere respective persoon g[e]n[erae]l ende speciale alle hunne presente ende toecomende goederen, roerende ende onroerende, gheen van dien vytgesondert, submitteren elcx hunne respective persoon met alle hunne goederen tot bedwanck van alle rechten ende rechteren ende oock op ghysselrecht ende vuytleverynghe van bailliu slants van Putten, ofte zynen stadthouder. Alles tot kuer ende optie van de voorsz[eide] voighden renoncherende de comparanten t svrouwen persoons recht, contrarie desen te bate commende genaempt Senatus Consultus Velleiani. Des t oirconden hebben wy schouth ende schepenen voornoemd onse seghelen hyer onder an gehanghen, desen V en dach in mayo a[nn]o AVc sess en tnegentich.

Arian de la Haye. 1596

Volgens een de rekening van Anneke Cornelisdr., weeskind van Cornelis Fransz., van 3 april 1587 kreeg Pieter 'betaelt over t gunt hem noch quam van sterfhuys van Janne Frans waerinne dit weeskint zijn portie moet doen'⁴⁶. In een akte van 28 december 1596 wordt Pieter 'naehandt' genoemd van de weeskinderen van Ghysbrecht Cornelisz. van Metre en diens eerste vrouw Petronella Frans⁴⁷.

Van Pieter is het volgende merkteken bekend:

Kinderen:

1	Jan Pietersz. Mol	zie 3.5
2	Adriaen	Pietersz. Mol zie 3.6
3	Annetie Pieters Mol	

Getrouwd met: 1) Jan Matheusz.; als wed. hertrouwde zij te Ooltgensplaat op 20 april 1636 (OT 13 April) met Aryen Cornelisz., deker. De bruidegom is mogelijk een zoon van de doopsgezinde Cornelis Eeuwoutsz. deker. Annetie overleed in 1640.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

- 1-Pieter Jansz., geboren in 1627
- 2-Susanneke Jansdr., geboren in 1632
- 3-Cornelis Jansz., geb. in 1633

De uitkoop vond plaats op 8 maart 1639. Vanwege het overlijden van Annetie kwamen in 1639, naast de weduwnaar, de volgende personen bij elkaar om de boedel van Annetie te verdelen :

- ✓ Willem Matheusz. en Cornelis Matheusz., als ooms paternel van de drie nagelaten kinderen van Annetie bij haar eerste man
- ✓ Henricus Jansz. Mol, rechte neve
- ✓ Gillis Jansz. van Esch, behuwd oom maternel
- ✓ Marten Jansz. van Driel, behuwd neef maternel

De vader moest zijn kinderen een bedrag van zeshonderd gulden uitkeren⁴⁸.

46 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 87.

47 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 88.

48 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 75.

- 4 Susanna Pieters Mol
 Als j.d. op 10 september 1600 voor het gerecht van St. Adolphsland ondertrouwd met Thonis Lauwes, wedr., wonend in de polder Oudeland⁴⁹. Zie bijlage 4.

2.3 Hendrick Jansz. Mol

Hij ondertrouwde als j.m. op 16 januari 1628 met Jacobgen (Jaeptgen) Heyndricx, j.d. uit Oude Tonge. Hendrick overleed vóór 5 mei 1651. Op 9 september 1652 deed Cornelis Geertsen Mol rekening van de ‘naervolgende haef ende meubelceel’ van Hendrick⁵⁰. Hij deed dit voor de weeskamer van de Plaat en de volgende personen:

- ✓ De heer Mathijs van Gerwen, koopman de Amsterdam
- ✓ Gillis Jansen van Esch
- ✓ Cornelis Abrahamsen van den Boone, gerechtsbode van Ooltgensplaat
 Zij waren aanwezig voor zichzelf als ‘naeste bloetverwanten ende maechtalen paternel’ van de vijf nagelaten weeskinderen en voor
- ✓ Johan Fransen van Dorsten, koopman te Dordrecht
- ✓ Verder was aanwezig Cornelis Jansen van Sprundel, ‘maechtale maternel’.

De boedel was opgemaakt op 5 mei 1651. Aan ontvangst wordt een bedrag van f. 447-19-6, en aan uitgaven een bedrag van f. 210-1-0 vermeld. Er bleef dus een bedrag van f. 237-18-6 over. Bij de uitgaven staat onder andere een voorschot aan Machtel Jansdr., wed. Pieter Jacobs Pelle Kempnaer. Zij had geld uitgegeven voor de weeskinderen.

Uit een akte⁵¹ van 17 juni 1667 blijkt, dat Gillis Jansz. van Esch de voogdij en administratie over de goederen toebehorend aan de drie nagelaten weeskinderen onder zich had. Op genoemde datum werd voor de weeskamer rekening afgelegd door Willem Dircksz. Ocker, getrouwd met Willemtgen Claes, wed. van Ruth Gillis van Esch én door Bastiaen Cornelisz. Hacke, getrouwd met Barbeltje Gillis van Esch. Uit handen van de Hacke kregen Dirck en Willemtgen een bedrag van f. 33-10 car. uitgekeerd.

Kinderen:

- 1 Dirck Hendricksz. Mol
 Was in 1667 aanwezig bij de rekening, die afgelegd werd door Gillis Jansz. van Esch, voogd over hem, Willemtgen en Trijntgen.
- 2 Aeltgen Hendricks
 Volgens de rekening van 1652 de oudste dochter.
- 3 Marytgen Hendricks
 Volgens de rekening uit 1667 te Amsterdam overleden aan de pest.
- 4 Willemtgen Hendricks
 Met Trijntgen behoorde zij tot de twee jongste dochters van Hendrick. In 1652 werden zij voor twee jaar besteed ten huize van Johan Pauwelsen van der Maes. Volgens de rekening van 1667 was zij getrouwd met Hendrick Jansz. Kamp.
- 5 Trijntgen Hendricks

2.4 Iman Jansz. Mol

Het is onzeker of we Iman tot de broers moeten rekenen. De verwantschap is hier aangenomen, doch nog niet bewezen. Hij was getrouwd met N.N.

Kinderen:

- 1 Jan Imansz. Mol zie 3.7

Hij wordt in 1604/5 genoemd in de rekeningen over de Noordpolder, en in de rekeningen van 1609/10 over de Weipolder, wegens polderwerkzaamheden.

⁴⁹ Waarschijnlijk betreft het Theus Lauris, schipper van Rosendaal, die op 24 november 1586 voor het gerecht van St. Adolphsland ondertrouwde met Maey Thone, van Rosendaal. In dat geval mogen we hem en zijn vrouw zeer waarschijnlijk ook tot de Plaatse doopsgezinden rekenen.

⁵⁰ Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 108.

⁵¹ Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 112.

3.1 Jan Ruthsz. Mol

Hij ondertrouwde als j.m. op 21 november 1599 met Aeltge Dierycx, j.d., wonend te Rotterdam. In het Proclamatieboek staat bij het huwelijk de aantekening : naer 't verlangen van Ruth Jansz. Mol te Rotterdam gedaen⁵². Vermoedelijk wilde vader Ruth dit, zodat het huwelijk kerkelijk in Rotterdam bevestigd kon worden.

Merkteken:

In 1604 betaalde Jan het wachtgeld van de menisten aan het dorpsbestuur.

Na Aeltge's overlijden verschenen de volgende personen voor notaris Pieter Geers. De beide laatste personen waren voogd over de nagelaten kinderen.

- ✓ Ambrosius van Gaven⁵³, koopman in bont te Leiden en zwager van Aeltge;
- ✓ Ruth Jansz. Mol, bestevader;
- ✓ Aert Hendriks Duffelaer, oom van de wezen.

Kinderen:

1	Pieter	zie 4.1
	Volgens een akte in het oud rechterlijk archief van Ooltgensplaat geboren in 1603.	
2	Barbara	zie 4.2
	Volgens bovengenoemde akte geboren in 1602.	

Het echtpaar was geen lang huwelijksleven beschoren, want Aeltge overleed al in 1609 in den Heere gerust zijnde, binnen de stad Rotterdam'.

3.5 Jan Pietersz. Mol

Hij ondertrouwde op 26 november 1606 als weduwnaar te Ooltgensplaat met Neeltge Jansdr., de weduwe van Lenert Pietersz. Braem. Deze Lenert was ook doopsgezind. Neeltge was een dochter van Pieter Breem.

3.6 Adriaen Pietersz. Mol

Getrouwd met Anne Meeu(w)sdr. Adriaen overleed vóór 20 januari 1602. Op die laatste datum vond de boedelscheiding tussen de weduwe en de kinderen plaats.

In de rekeningen van curatoren over geabandonneerde en/of insolvente boedels van Ooltgensplaat kwam ik nog twee akten betreffende Adriaen tegen⁵⁴. De ene akte betreft een eis van Jacob Herweijer uit naam van Aryen Looyen tegen "*Aryen Pier Molssen*" gedaan op 12 januari 1601 voor schout & schepenen. Het gevraagde bedrag van f. 2-15-0 car. werd toegekend. De andere akte is de rekening, die de weduwe van Adriaen van de halve meubel en kooren-ceelee aflegde voor schout & schepenen. De ontvangst bedroeg 52 ponden en 15 schellingen Vlaams. De uitgaven bedroegen 21 ponden, 14 schellingen en 23 deniers Vlaams.

Kinderen:

- 1-Maertje Arensdr. Mol, zij was de oudste dochter
- 2-N.N.
- 3-N.N.
- 4-N.N.

52 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 27.

53 Het betreft het de Leidse Oude Vlaming Ambrosius van Gerwen. Hij was afkomstig van Ravestein in het land van Kleef, en koopman van beroep. Getrouwd met: 1) op 7 mei 1603 (OT 21 maart) voor het gerecht van Leiden met Trijntgen Dirx, afkomstig van Rotterdam; 2) in 1623 (OT 27 januari te Dordrecht) voor het gerecht van Leiden met Susanna Reyniers, wonend te Dordrecht. Hij is één van de door Louwerens Willemsz. genoemde personen uit de Oud-Vlaamse gemeente te Leiden, die deze kende.

54 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 314.

3.7 Jan Imansz. Mol

Getrouwd met: 1) N.N., die op 15 september 1619 te Ooltgensplaat begraven werd; 2) met N.N., die op 14 februari 1628 in de kerk van Ooltgensplaat werd begraven. Jan wordt in de rekening van 1604/5 over de Noordpolder genoemd, vermoedelijk vanwege verrichte werkzaamheden. Hij woonde ook in de Noordpolder.

Bijlage 4 – Doopsgezinde personen te Ooltgensplaat en Den Bommel

Ariaentje Ariaens

Afkomstig uit Mespel in Vlaanderen. Zij trouwde met: 1) op 16 augustus 1592 ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Adriaen Dierycx, wonend in de polder Oudeland; 2) op 2 augustus 1605 ondertrouwd voor hetzelfde gerecht met Jan Gysbrechts brouwer, j.m., schoenmaker.

Jan Jacobsz. van den Blicck

Getrouwd met: 1) als Jan Jacobsz., van Middelharnis op 5 juni 1611 ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Ariaentge Pietersdr., j.d.; 2) zijn huwelijk met Jacomyntje Gillisdr. werd op 4 februari 1629 kerkelijk bevestigd in de Oud-Vlaamse gemeente te Dordrecht⁵⁵; 3) ondertrouw op 7 juli 1641 voor het gerecht van St. Adolphsland met Stijntje Anthonisdr., j.d. uit Sommelsdijk. Komt in 1635 voor op een lijst van Plaatse menisten. Waarschijnlijk werd zijn eerste vrouw al op 22 mei 1627 ('huysvrouw van Jan Jacobsz.') begraven te Ooltgensplaat. Jan overleed vóór zijn derde vrouw, en werd op 30 oktober 1649 in Ooltgensplaat begraven. Styntje volgde op 7 december 1650. Volgens een akte voor de Rotterdamse notaris Johannes van Weel was Mayke Theunis, gehuwd met Henrick Arienssen Lagenhoeck de enige erfgenaam van Stijntje⁵⁶.

Kinderen:

1) Pieter Jansz. van den Blicck

Trouwde op 11 oktober 1648 als j.m., wonend te Ooltgensplaat met Mayken Habelsdr. (de Vries), j.d. van Goedereede te Ooltgensplaat. Jan verhuisde met zijn huwelijk naar Goedereede, en sloot zich aan bij de doopsgezinde gemeente te Ouddorp. Hun kinderen waren ook doopsgezind.

2) Cornelis Jansz. van den Blicck

Werd op 20 april 1647 als Plaatse j.m. in de Dordtse doopsgezinde gemeente gedoopt door oudste Mels Gysbertsz. Op 11 oktober 1647 trouwde hij, geassisteerd door zijn vader Jan, voor het gerecht van Dordrecht met Anneken ten Boom, j.d., uit het land van Kleef. Rond 1 november 1647 kwamen Cornelis en zijn vrouw Anneken ten Boom 'zonder aenwijs' van de Vlaamse doopsgezinde gemeente te Dordrecht naar Oud-Beyerland⁵⁷.

3) 'innocente dochter'

Zie het gedeelte over de armenzorg.

Pieter Jansz. bode

Zelf niet doopsgezind, maar zijn weduwe wordt genoemd op een lijst met doopsgezinden uit 1635. Pieter overleed in 1633 en werd op 9 januari 1633 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

Leendert Anthonisz. Boon

Zoon van Anthonis Leendertsz. Boon⁵⁸. Leendert behoorde zelf niet tot de doopsgezinden, maar zijn weduwe in 1635 wel. Uit een Rotterdamse notariële akte vernemen we haar naam: het betreft Ariaentge Pouwelsdr. Op 11 februari 1637 bekende zij voor een Rotterdamse

55 SAD, DTB Dordrecht, inv. nr. 78.

56 GAR, Rotterdam, NA 479, 3/5.

57 SAD, DTB Dordrecht, inv. nr. 78.

58 Geboren ca. 1572 (uit notariële verklaring van 28 april 1607). In 1601 trad Anthonis als ingeland van de polder Oudeland op voor zichzelf, zijn moeder en zuster. In 1605 betaalde hij accijns te Ooltgensplaat. Verder is er nog een rekening uit 1616, die door Pieter de La Haye gedaan werd van de koorneel van Pieter Jansz. Mol. Anthonis Lenertsz. Boon wordt daarin aangeduid als 'gesubsitueert sequester' van de desolate boedel. Anthonis werd op 7 januari 1618 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

notaris een bedrag van 836 gulden ‘wegens geleverde laken, saye en bayen stoffen’ schuldig te zijn aan lakenkoper Pieter van Hemelscoers⁵⁹.

Kinderen:

- 1) N.N.
Op 25 december 1631 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.
- 2) Adryaentgen Leenderts Boon
Op 2 mei 1635 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

Leendert Pieterz. Braem

Genoemd in de lijst van mennonieten uit ca. 1600. Getrouwd met Neeltge Jans.

In 1605 betaalde Leendert accijns. Hij woonde toen in Den Bommel⁶⁰. Zijn weduwe hertrouwde op 26 november 1606 voor het gerecht van St. Adolphsland met geloofsgenoot en weduwnaar Jan Pietersz. Mol. De boedel van Leendert werd op 18 mei 1607 voor het gerecht van Ooltgensplaat behandeld⁶¹. De weduwe werd daarbij geassisteerd door Pieter Jansz. Mol, vader van Jan Pietersz. Mol. De uitgave van de boedel was 83 ponden en 11 schellingen. De ontvangst bedroeg 13 ponden en 6 schellingen. Rond 1600 woonde geloofsgenoot Jan Jochumsz. bij Leendert in huis.

Kinderen:

- 1) N.N.
Waarover Cornelis Pietersz. Braem⁶², oom paternel en Lendert Burthsz. de jonge in 1607 voogden waren.

Jan Jansen de Bre

In 1635 genoemd in een lijst van doopsgezinden uit Ooltgensplaat & Den Bommel. Niet verder geïdentificeerd.

Jan Gysbrechtsz. brouwer

Getrouwd met: 1) op 2 augustus 1605 als j.m. ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Aryaentge Ariaens, wed.; 2) op 21 juli 1609 als wedr. ondertrouwd voor hetzelfde gerecht met de weduwe Aeltge Dircx. In 1621 wordt hij met Aert Hendricksz. Duffelaer genoemd als voogd over de onmondige kinderen van Ruth Jansz. Mol⁶³. Schoenmakersknecht van beroep. Genoemd als mennoniet in de lijst van ca. 1600.

Aeltge Dircx

Getrouwd met: 1) N.N.; 2) Jan Gysbrechts brouwer (zie boven).

Haesgen Arents van der Donck

Gatrouwd met: 1) Thomas Jansz. – zie aldaar; 2) Haesche ging op 13 mei 1597 voor het gerecht van Ooltgensplaat in ondertrouw met Dieryck (Dirck) Hendricxsz., chirurgijn te Rotterdam.

Dirck was in 1596 diaken in de Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam. Het was het tweede huwelijk van Dieryck, want hij trouwde op 13 april 1576 voor het Rotterdamse gerecht met Willemtgen Zandersdr. Bij de trouwaantekening staat dat hij barbier van beroep was. Scheiding van de boedel van zijn eerste vrouw voor de

⁵⁹ Afkomstig uit een Oud-Vlaams gezin. Zijn ouders behoorden tot de Rotterdamse Oud-Vlaamse gemeente, waarvan zijn broer Lambrecht (Lambert) in 1662 diaken was.

⁶⁰ GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 208.

⁶¹ Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 346.

⁶² In 1605 was Cornelis woonachtig aan de zuid-oost kant van Den Bommel (GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 208). Hij werd op 17 juni 1620 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

⁶³ Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 94.

Rotterdamse Weeskamer vond plaats op 14 juli 1599 (verticht 27 februari 1577 / 8 september 1600). Als voogden traden op Domus Jansz. (van Blenckvliet), korenkoper en Pieter Jansz. Pickert, kousmaker. Als chirurgijn wordt Dirck in het notarieel archief genoemd in de periode 1586-1615. Hij overleed vóór 20 mei 1604.

Bastiaan Jacobsz. Dortsman

Hij trouwde op 4 mei 1608 voor het gerecht van St. Adolphsland met Mijntge Marinus, j.d. Wordt in 1599/1600 en 1605 genoemd onder de doopsgezinden. In 1605 betaalde Bastiaan accijns. Hij woonde toen in Den Bommel⁶⁴. Bastiaan was in 1600 als vertegenwoordiger van Jonkheer Andries van Thienen (bezat 20 gem.) aanwezig op een vergadering van de bedijkers van de Kleine Blok.

Op 23 maart 1626 werd voor het gerecht van St. Adolphsland rekening afgelegd van de nagelaten goederen van Bastiaan⁶⁵. Rekening, bewijs & reliqua werden afgelegd door Aert Heyndricksz. Duffelaer, Pieter Pleunen en Pieter Danielsz. van Suick, erfgenamen nomine uxoris⁶⁶. De waarde van de boedel bedroeg f. 472-12-0 car.

Kinderen:

1) Jacobmyntje Bastiaens

Waarschijnlijke dochter. Zie Aert Hendricksz. Duffelaer.

Aert Hendricksz. Duffelaer

In de oudste lijst uit ca. 1600 genoemd als behorend tot de Plaatse menisten. Ten tijde van zijn huwelijk woonde hij blijkbaar weer in Leiden. Lakenbereider van beroep. Getrouwd met: 1) hij ondertrouwde op 19 (elders: 11) mei 1603 voor het gerecht van St. Adolphsland met Susanna Ruths Mol, de dochter van Ruth Jansz. Mol⁶⁷; 2) als wedr. ondertrouwde hij op 22 juni 1614 voor hetzelfde gerecht met Jakobmyntje Bastiaens, j.d.

Aert moet heen-en-weer getrokken hebben tussen Ooltgensplaat en Leiden. Op 15 juni 1601 werd hij poorter van de laatstgenoemde stad. Het betreft zeer waarschijnlijk hem als er in het geschrift *Ezelinnen Zoon* sprake is van de overleden 'Diender Aert Heyndricksz.'. Uit het citaat valt niet op te maken of hij diaken dan wel leraar was.

In 1621 was hij met Jan Ghysbrechts brouwer voogd over de onmondige kinderen van Ruth Jansz. Mol. Hij kocht diens huis aan de noordzijde van de Voorstraat voor honderd gulden⁶⁸. In 1626 deed hij voor de Plaatse Weeskamer rekening van de boedel van geloofsgenoot Cornelis Eeuwoutsz., dekker. Van Aert vond ik nog in de diakonierekeningen, dat hij in 1627 spijkers leverde aan de hervormde kerk van Ooltgensplaat.

64 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 208.

65 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 509.

66 Hij overleed op 24 november 1628 te Dordrecht. Als zodanig wordt hij genoemd in het sterfregister van leden van de Dordtse Oud-Vlaamse gemeente. Zijn broer Meerten Danielsz. van Suick kwam op 12 Oktober 1627 met attestatie van de Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam naar die van Dordrecht. Hij trouwde op 23 Mei 1628 als j.m., geassisteerd door zijn vader Daniel Mathijsz. van Suick voor het gerecht te Dordrecht met Joosge Gerrits, j.d., geassisteerd door haar stiefmoeder Mariken Jansdr. Hun huwelijk werd op 12 Juni 1628 in de Dordtse gemeente bevestigd. Meerten overleed op 17 januari 1630 te Dordrecht. Hun vader overleed op 14 oktober 1638 te Dordrecht als lidmaat van de doopsgezinde gemeente aldaar.

67 Op 16 mei 1603 ondertrouwden voor het gerecht van Leiden Aert Henrycxz. Duffelaer, afkomstig van Grient in het land van Kleef, wonend te Leiden, lakenbereider met Susanna Mol, Ruthsdr., afkomstig/wonend te Ooltgensplaat. De bruidegom werd geassisteerd door zijn bekenden Ambrosius van Gerwen en Jacob de Ruyscher. Deze behoorden beide tot de Oud-Vlaamse richting. Een paar dagen ervoor – 7 mei 1603 – hadden Aert en Jan de Ruyscher de bovengenoemde Ambrosius van Gerwen geassisteerd bij diens huwelijk met de Rotterdamse Tryntgen Dirx. Zij was een dochter van de Rotterdamse Oud-Vlaamse diaken mr. Dirck Heyndricksz. en diens eerste vrouw Willemtgen Zandersdr. Zijn tweede vrouw trouwde met de Platenaar Jan Ruths Mol.

68 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 94.

Kinderen:

1) Annetgen Aerts Duffelaer

Zij ondertrouwde als j.d. op 15 juni 1631 voor het gerecht van St. Adolphsland met Maarten Jansz. van Driel, j.m. Hij was haar betrouwd neef.

Kinderen:

1) N.N. - op 28 september 1631 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

2) N.N. - op 17 mei 1639 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

3) N.N. - op 26 februari 1640 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

Maarten was schout van Ooltgensplaat. Van 1644-51 was hij dijkgraaf van de Grote Blok. Maarten trad op 21 februari 1626 op als de voogd over de nagelaten kinderen van de wagemaker Cornelis Willemsz. van Esch en diens vrouw Beatrix Thonisdr. De 'desolate en gerepudieerden' boedel van Maerten en Annetgen werd op 11 februari 1659 voor het gerecht van Ooltgensplaat behandeld⁶⁹. De ontvangst bedroeg f. 302-12 car. en de uitgaaf f. 142-16-8 car.

2) Hendrick Aerts Duffelaer

Genoemd als leverancier in de polderrekening van de Weipolder over 1648/9 en in de rekening van het Oudeland over 1648/9.

Cornelis Eeuwoutsz.⁷⁰

Hij was getrouwd met: 1) N.N.; 2) op 2 augustus 1609 ondertrouwde hij als wedr. voor het gerecht van St. Adolphsland met Fransijne Pieters, wedr., wonend te Wafremont. Dekker van beroep. In 1605 betaalde hij accijns te Ooltgensplaat. Hij woonde toen aan de Molendijk⁷¹. Op 25 november 1608 verklaarde Cornelis voor vijentwintig ponden van Augustyn Laurisz. een huis en erf op de Molendijk, ten noorden van zijn andere huis, met het dak gemeenschappelijk met de 'spuyputte', gekocht te hebben⁷². Cornelis wordt genoemd in de lijst van mennonieten uit ca. 1600 en 1604-1605. Op 5 maart 1626 legde Aert Hendricksz. Duffelaer, als administrateur van de boedel van Cornelis, rekening af voor de Weeskamer van Ooltgensplaat⁷³. De rekening had een batig saldo van f. 8-1-3 car. Uit de ontvangst blijkt, dat het huis van de overledene voor f. 35-5 car. gekocht was door koopman Govert Joosten. Deze kocht ook een 'ander huis boven de opstal'. Jacob Anthonisz. van den Blicck kocht uit de boedel een boomgaard in de Noordpolder.

Pieter Vranckesz.

In 1585 was hij samen met Ruth Jansz. Mol getuige bij het huwelijk van het doopsgezinde paar Thomas Jansz. en Haesche Arentsdr. Mogelijk behoorde Pieter ook tot de doopsgezinden. Het is niet bekend met wie hij getrouwd was. Over Pieter weten we het volgende. In de verpondinglijst van 23 maart 1584 over Ooltgensplaat werd hij aangeslagen voor twintig stuivers. Bij de kapitale quotisatie van 6 mei 1586 moest hij dertig stuivers betalen. Vermoedelijk rond deze tijd gebruikte hij 70 gem. land in de Galathee. In de verponding van 1588 is er al sprake van de erfgenamen van Pieter Vranckesz. Zij werden aangeslagen voor 53 gemeten op nr. 15 (Pieter had er gewoond), en voor nr. 28 in de polder Galathee. Erbij staat nog een aantekening, dat dit nummer later gebruikt werd door Gillis Jansz. van Es. Ook op 5 oktober 1592 werden de erfgenamen nog aangeslagen in de verponding. Deze keer voor nr. 21 in het dorp. Op 24 mei 1605 werd de boedel van Pieter afgehandeld voor het gerecht⁷⁴.

Kinderen :

1) Berbeltgen Pieter Vranckensdr.

69 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 703.

70 Misschien dat de Plaatse Jannetge Eeuwouts, die op 30 mei 1593 voor het gerecht van St. Adolphsland ondertrouwde met Jan Andries Cattaart, wonend in de polder de Tille, een zus is van Cornelis.

71 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 208.

72 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 74.

73 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 96.

74 GOF, Ooltgensplaat, inv. nr. 90.

Op 19 september 1592 verkocht zij vee⁷⁵. Ondertrouwde op 17 augustus 1597 voor het gerecht van St. Adolphsland met de doopsgezinde Ruth Jansz. Mol. Zij overleed vóór 6 augustus 1603. Ruth hertrouwde op deze datum.

2) Neeltgen Pieter Vranckensdr.

Ondertrouwde op 25 augustus 1597 voor het gerecht van St. Adolphsland met Michiel Pietersz., zoon van Pieter Machielsz.

3) Jacob Pietersz.

Getrouwd met Jannetje Cornelisdr. Jacob overleed vóór 24 mei 1605.

Aryen Fransz.

Op 19 juli 1592 ondertrouwde hij, wonend te Ooltgensplaat voor het gerecht van St. Adolphsland met Lijsbeth Claes, woonachtig in de polder Galathee. Volgens het kohier van capitale quotisatie van 5 mei 1586 woonde Aryen in de polder Galathee. Hij betaalde zeven stuivers en zes deniers over het gebruik van 79 gem.⁷⁶. Genoemd in de lijst van mennonieten uit ca. 1600 en 1604-5.

Mr. Jacob Anthonisz. Gast

Zoon van Heijltgen Bartholomeusdr.⁷⁷. Zijn weduwe behoorde in 1635 tot de mennisten. Getrouwd met: 1) Mariken Gerritsdr.; 2) op 27 september 1620 ondertrouwde Jacob als wedr., wonend te Schiedam voor het gerecht van St. Adolphsland met Maeytgen Cornelis van Dijck, j.d., wonend te Schiedam. Jacob overleed in 1634 en werd op 12 december in de kerk van Ooltgensplaat begraven. In 1614 was mr. Jacob stadschirurgijn te Schiedam⁷⁸. Mr. Jacob was later chirurgijn van de Plaat. Hij was eigenaar van 25 gem. in de Noordpolder. Van de polder Oudeland was hij ingeland in 1586. Volgens een opgave van dieren bezat hij een paard en twee beesten in 1584.

Kinderen:

1) N.N.

Op 11 maart 1622 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

2) N.N.

Op 9 maart 1629 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

3) N.N.

Op 21 september 1630 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

4) N.N.

Op 10 november 1635 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

Stoffel Commersz. (van Gastel)

Vermoedelijk luidt zijn achternaam 'Van Gastel'. Getrouwd met: 1) N.N.; 2) als weduwnaar, wonend in de polder Galathee, trouwde hij op 15 juli 1607 voor het gerecht van St. Adolphsland met Hillette Willemsdr. Staes, j.d.; 3) op 26 juni 1616 ondertrouwde hij voor het gerecht van St. Adolphsland met Neeltje Joppen, weduwe uit Ridderkerk; 4) op 11 januari 1626 voor het gerecht van St. Adolphsland met Annetge Pieters, j.d. uit Tinnen (?) in Friesland.

In 1599 wordt hij onder de doopsgezinden gerekend. Hij woonde toen 'op ten Ouwelantse dijck'.

Marten Geleynsz.

Afkomstig van Maastricht. Woonde in Ooltgensplaat. Getrouwd op 16 april 1593 (OT 3 april) voor het gerecht van St. Adolphsland met Tannetje Willems, van Dordrecht. Het huwelijk werd ook te Dordrecht afgekondigd:

⁷⁵ Proclamatieboek 1592-.

⁷⁶ De quotisatie bedroeg vier groten Vlaams per gemet.

⁷⁷ Stadsarchief Schiedam, NA 744. 250.

⁷⁸ Stadsarchief Schiedam, NA 744. 131.

9 april 1593	
Maerten Gheleynsz., van Maastricht, wonend te Ooltgensplaat	x
Tanneke Willems, van Gent, wonend te Dordrecht	
Geassisteerd door haar moeder Franske Franssen ⁷⁹	

Marten wordt genoemd op een lijst van doopsgezinden uit ca. 1600.

Mathys Gysbertsz. (of Gysbrechtsz.)

Genoemd als mennoniet op de lijst van ca. 1600 en 1635. Rond 1600 woonde hij bij Herman de Hollander in huis⁸⁰. Als j.m., van Ooltgensplaat ondertrouwde hij op 8 oktober 1610 voor het gerecht van St. Adolphsland met Styntge Lenerts, j.d., van Zeeland⁸¹. Thys werd op 27 februari 1637 in de kerk van Ooltgensplaat begraven. Zijn weduwe werd aldaar op 21 oktober 1638 begraven.

Franck Anthonisz. van der Griff

Zijn weduwe Susanna Anthonisdr. behoorde in 1635 tot de mennonieten. Op 12 januari 1629 legde Susanna een verklaring af, dat zij de gemeenschappelijke goederen met haar kinderen op Den Doel in Vlaanderen zou verkopen⁸². Om de achtergrond van haar man te schetsen het volgende. Franck was van 1626-28 gezworene van de Weipolder. Na zijn overlijden wordt Susanna nog genoemd in de rekeningen over 1633-37, 1640 en 1645-49 van deze polder, omdat ze werkzaamheden verrichtte voor de Weipolder. Franck overleed in 1628, en werd op 2 december in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

Maria Hanecops

Zie Cornelis Rutgers van der Lith.

Theunis Claesz. van Heucklom

Hij behoorde tot de doopsgezinden. In 1594 woonde hij al in Ooltgensplaat. Hij trouwde op 11 september 1594 (OT 27 augustus) voor het gerecht van St. adolphsland met Maritge Thonisdr., wed. van Puune Jans, wonend te Brielle. Op 23 december 1600 was Theunis bedijker van de Grote Blok, samen met Leendert Jansen Vlaminck en Jacob Jansz., woonachtig aan de Ring.

Aryen Joppen

Genoemd als mennoniet op de lijst van ca. 1600 en 1604-1605. Schoenmaker van beroep. Getrouwd met: 1) N.N.; 2) op 27 juli 1602 ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Dingnetje Cornelis, wed., wonend in de Noordpolder; 3) op 20 april 1603 ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Betghen Symons Rijpermonde⁸³. Zijn nagelaten boedel werd op 6 februari 1615 voor het gerecht van Ooltgensplaat behandeld⁸⁴.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

1) Job Arensz. bode

79 SAD, DTB Dordrecht, inv. nr. 95.

80 Waarschijnlijk Harmen Willemsz. Hollander, die in 1605 accijns te Ooltgensplaat betaalde.

81 Dit staat bij het tweede en derde gebod. Bij het eerste gebod staat 'Zuidland'. In het laatste geval zou zij een dochter kunnen zijn van Lenert Arentsz. (van Blenckvliet) uit Zuidland. Dat deze gedachtegang niet vreemd hoeft te zijn blijkt uit het huwelijk Ruth Jansz. Mol met diens weduwe. Ze behoorden bovendien tot dezelfde Oud-Vlaamse geloofsrichting.

82 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 75.

83 Waarschijnlijk is Grietge Symons, j.d., van Rijpermonde in Vlaanderen, die op 1 juli 1606 voor het gerecht van St. Adolphsland met Cornelis Pietersz., wed., van Heenvliet trouwde, een zus.

84 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 412.

Als Job Arenssen schoenmaker, j.m. van Ooltgensplaat ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Maetge Marinus, j.d., van Ooltgensplaat.

2) Machgen Arensdr.

Kind uit het tweede huwelijk:

3) Symon Arensz. Vyffharen

Jasper Jobsz., broer van Aryen, was in 1615 voogd over dit kind.

Dierick Jacobsz.

Genoemd in de lijst van mennonieten uit ca. 1600. Als wedr. op 9 februari 1603 voor het gerecht van St. Adolphsland ondertrouwd met Martintge Wouters, j.d., wonend te Dordrecht⁸⁵.

Corstiaen Jacobsz.

Genoemd in de lijst van mennonieten uit ca. 1600. Toen j.m.

Lydia Jansdr.

Zie Frans Willemsz. van de Vyver.

Lysbeth Jansdr.

Zie Govert Joosten.

Pauwels Jansz.

Genoemd als doopsgezinde in 1635. Volgens een akte van 28 december 1596 was hij getrouwd met een dochter van Ghysbrecht Cornelisz. van Metere⁸⁶. In 1607 was Pauwels voogd over de twee weeskinderen van Ghysbert Jansz. Coopman (=van Meteren) en diens eerste vrouw Belitgen Gillis⁸⁷.

Pauwels Jansz. was in 1609-10 en van 1620-33 gezworene van de Weipolder. Vóór 1623 was hij doelmeester 'en liefhebber' van het St. Jorispolder te Ooltgensplaat.

Pieter Jansz. bode

Was zelf misschien geen doopsgezinde, maar zijn weduwe behoorde in 1635 tot hen. Pieter was kort daarvóór overleden te Ooltgensplaat, en aldaar op 9 januari 1635 begraven.

Thomas Jansz.

Ondertrouwd op 13 april 1585 voor het gerecht van Ooltgensplaat met Haesche Arentsdr. (van der Donck). Als getuigen bij dit huwelijk traden op Pieter Vranckesz. en Ruth Jansz. Mol. Ze woonden waarschijnlijk aan de Molendijk, althans daar woonde zijn weduwe ten tijde van haar tweede huwelijk.

Aryen Joosten

Op 17 augustus 1585 ondertrouwd hij, geassisteerd door Ruth Jansz. Mol voor het gerecht van St. Adolphsland met Janneken Ghysbrechts, geassisteerd door haar vader Ghysbrecht Cornelisz. van Metere 'ende dit alles naer die manieren ende costuymen van den mennonisten'. In 1592 hertrouwd Aryen. Op 5 juli 1592 ondertrouwd hij voor het gerecht van St. Adolphsland met Aryaentie Stevens, woonachtig in de polder Oudeland. Zelf woonde Aryen ook in deze polder.

Evert Joostsz.

85 Bij de afkondiging van het tweede en derde gebod wordt de bruidegom j.m. genoemd.

86 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 88.

87 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 74, 121.

Genoemd in de lijst van ca. 1600. Was wagenmaker van beroep. Hij is mogelijk een broer van onderstaande Govert Joostsz., wagenmaker.

Govert (Govaert) Joosten

Genoemd als mennoniet in de periode 1604-5. Wagenmaker van beroep. Woonde volgens de verpondinglijst van 1597 aan de westzijde van de Slikstraat in Ooltgensplaat. Getrouwd met: 1) als j.m., wonend te Ooltgensplaat op 16 januari 1600 ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Annetge Jansdr. Vlaminc, j.d., van Antwerpen; 2) als wedr., wagenmaker te Ooltgensplaat op 27 november 1600 met Lijsbeth Jans, j.d., van Rotterdam.

Op 22 februari 1587 werd huisraad van Govert den wagenmaker verkocht. Op 2 november 1624 liet Govert met zijn tweede vrouw hun testament opmaken voor het gerecht van St. Adolphsland. Lijsbeth vermaakte bij die gelegenheid zeventienhonderd gulden aan haar neef Abram Fransz. Op 20 maart 1631 testeerde Lijsbeth als weduwe voor de Rotterdamse not. Adriaan Kieboom. Zij trok het bovengenoemde legaat in, omdat haar neef zonder haar toestemming naar Oost-Indië was vertrokken⁸⁸. Op 8 oktober 1640 testeerde Lijsbet opnieuw voor de Rotterdamse not. Gerrit van der Hout⁸⁹. Zij schonk de volgende legaten:

- ✓ f. 150 car. aan de Heilige Armen, waar Joost Verschuer en Adriaen Pietersz. Groenrijs dienaren van zijn (= Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam).
- ✓ f. 150 car. aan de dienaren Cornelis Stoffels en Michiel Michielsz., van de Heilige Armen in de Leeuwestraet (= Vlaamse gemeente te Rotterdam). Zij bezoekt daar zelf de vergaderingen des geloofs.

Uit het feit dat Lijsbet op dat moment zelf kerkte bij de Vlaamse gemeente volgt waarschijnlijk, dat zij ergens na 1632 overgegaan is van de Oude Vlamingen naar de Vlamingen.

Haar zoon kocht namens Lijsbeth op 13 november 1629 een huis en erf aan de noordzijde van de Houttuin te Rotterdam van goudsmid Theunis Dircxsz.⁹⁰.

Op 14 september 1644 machtigden Lijsbeth, wed. van Govert Joosten van der Woest en haar zoon Govert Joosten van der Woest voor de Rotterdamse not. Adriaan Kieboom, de persoon van Leendert Joachimsz. Haring om voor het gerecht van Ooltgensplaat over te dragen aan Johannes Pijl: 9 gem., 255 roeden en 9 gem., 58 roeden gelegen in het Oudeland van Ooltgensplaat⁹¹.

Kinderen:

1) Joost Govaertsz. (van der Woest)

Hij trouwde op 2 april 1628 voor het gerecht van St. Adolphsland met Jaeptge Pieters, j.d., wonend te Rotterdam. Op 27 maart 1628 verschenen Joost, geassisteerd door Jan Centen (Oude Vlaming) en Jaeptgen Pieters, geassisteerd door haar oom Pieter Leendertsz. (eveneens een Oude Vlaming) voor de Rotterdamse not. Nicolaes van der Haegen. Zij verzochten in een akte aan het gerecht om hun geboden af te laten lezen in Rotterdam en Ooltgensplaat⁹². De bruid was een dochter van Pieter Jansz. de Bleysier, stadslotenmaker en Jaeptge Leenderts⁹³.

Kaaskoper en reder van beroep. Hij woonde een tijd aan de oostzijde van de Nieuwstraat te Rotterdam. In 1639-40 kwam hij in opspraak omdat hij zijn dienstmaagd Stijntge Davits zwanger zou hebben gemaakt⁹⁴.

Joost had nog een tijdlang belangen in de omgeving van Ooltgensplaat: in 1631 verhuurde hij 9 gem., 255 roeden in het Oudeland aan Leendert Bastiaensz. en in 1638 een stuk land groot 9 gem., 58 roeden in het Oudeland aan de zuidzijde van de Langeweg, genaamd het 'Moerdijckgen'⁹⁵. Van de eerste

88 GAR, Rotterdam, NA 148. 599/919.

89 GAR, Rotterdam, NA 301. 69/152.

90 GAR, Rotterdam, NA 148. 223/343.

91 GAR, Rotterdam, NA 153. 137/200.

92 GAR, Rotterdam, NA 106, 253/341.

93 GAR, Rotterdam, NA 184. 295/523 en NA 250. 4/7.

94 GAR, Rotterdam, NA 289. 121/178, NA 152. 19/42 en NA 152. 34/65.

95 Respectievelijk GAR, Rotterdam, NA 148. 506/790 en 151. 481/763.

persoon had hij in 1641 nog twee jaar landpacht tegoed. Hij machtigde Herman van Weel, stadhouder van de Ruwaard en baljuw van de Landen van Putten om voor het gerecht dit geld te vorderen⁹⁶.

Aryen Claesz.

Op 17 augustus 1597 voor het gerecht van St. Adolphsland getrouwd (OT 3 augustus) met Lysbeth Cornelisdr., van Dordrecht. Handschoenmaker van beroep. Menist rond 1600. Woonde in 1605 aan de Molendijk in Ooltgensplaat.

Aryen Cornelisz.

Dekker van beroep. In 1605 wordt hij genoemd op een lijst van de accijnsontvangst over St. Adolpsland. Aryen was vóór 1623-5 lid van het St. Jorisgilde te Ooltgensplaat. Op 10 september 1616 legde Marinus Marinusz., wagenmaker, 29 jaar.; Gerryt Thonisz., 23 jaar; Cornelis Lenertsz. Hageman en Maerten op het verzoek van Aryen een notariële verklaring af. Getrouwd met Anneken Pieters Mol. Zie bijlage 3.

Lysbeth Cornelisdr.

Zie Aryen Claesz.

Lysbeth Cornelisdr.

Zie Ruth Jansz. Mol.

Pieter Arensz. Langeburg

Zelf waarschijnlijk niet doopsgezind, maar zijn weduwe behoorde in 1635 tot de doopsgezinden. Ik heb haar naam niet kunnen achterhalen.

Jacob Lievesz.

Smid van beroep. Komt in 1599 voor op de lijst van menisten, die zich vrijkochten van de wachtplicht. Mogelijk is hij dezelfde als Jacob de smit, die in de verpondinglijst van 1586 werd aangeslagen voor vijftien stuivers.

Cornelis Rutgersz. van de Lith

Zelf geen doopsgezinde, maar zijn weduwe Maria Hanecops behoorde in 1635 tot hen. De volgende achtergrond is bekend. Cornelis was in 1606, 1608-12 schepen van Ooltgensplaat. In 1609 en 1611 was hij schout van Ooltgensplaat. Van 1606-13 was hij dijkgraaf van de Weipolder, van 1606-14 dijkgraaf van het Oudeland, van 1607-13 van de Kleine polder, en van 1608-13 schout/dijkgraaf van de Noordpolder. Ook was hij kerkmeester in 1607. In 1623 komt hij voor op een ledenlijst van het St. Jorisgilde van Ooltgensplaat. In de Noordpolder bezat hij in 1612 twaalf gem., 22 roeden 'carreveld'. Op 16 Juni 1612 hadden Cornelis, Cornelis van Droesbeke en Jan Marinusz. een schuld van achthonderd guldens aan de twee weeskinderen van Willem Willemsz. in Oude Tonge. Cornelis overleed in 1635, en werd 19 januari 1635 in Ooltgensplaat begraven.

Zijn weduwe verrichtte in 1636 werkzaamheden voor de Weipolder. In 1647/48 lezen we hetzelfde in de jaarrekening over de Noordpolder. Als 'Juffr. Maria Hanecops' werd zij op 25 april 1653 te Ooltgensplaat begraven.

Kinderen :

1) Rutger Cornelisz. van de Lith

2) Aernout Cornelisz. van de Lith, op 5 april 1635 te Ooltgensplaat begraven.

Gysbrecht Jansz. van Metere

Ook wel Gysbrecht Jansz., koopman genoemd. Getrouwd met: 1) N.N.- zij werd in 1598 in de kerk van Ooltgensplaat begraven; 2) op 15 juli 1601 met Annetje Cornelis, j.d., van Den Bommel, 'met consent van haar moeder en haar schoonvader Cryn Arens'. Zijn weduwe hertrouwde met Cornelis Cornelisz. Spaen⁹⁷. Zijn nagelaten boedel werd op 21 juli 1605 voor het gerecht van Ooltgensplaat behandeld⁹⁸. In 1619 was Pauwels Jansz. voogd over zijn weeskinderen. Gysbrecht was zelf geen doopsgezinde. In 1596 was hij schepen van Ooltgensplaat. Rond 1586 werd hij voor bezit in Den Bommel aangeslagen voor een bedrag van vijftien stuivers. Vermoedelijk ging het om 22 gem. land, die hij daar bezat. In 1588 sloeg men hem aan voor 16 gem. op nr. 28. Deze werden later gebruikt door zijn schoonzoon Aryen.

Kinderen :

1) Janneke Gysbrechtsdr. van Metere

Op 27 augustus 1585 voor het gerecht van St. Adolphsland ondertrouwd met de doopsgezinde Aryen Joosten.

2) Gysbrecht Gysbrechtsz. van Metere

Herbergier in Ooltgensplaat. Kreeg in 1653 en 1655 in de polderrekeningen van de Grote Blok uitgekeerd voor verteringen. Woonde in 1651 in de polder Oudeland.

3) Ariaentgen Ghysbrechts

Op 4 mei 1610 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

4) Lynke Gysbrechts

Genoemd in een rechterlijk akte van 21 maart 1619.

Lyntgen Pieters

Zij behoorde als wed. van Leunis Geertjen 1635 tot de doopsgezinden. Getrouwd met Leunis Gerritsz. van Puroyen (Proyen). Leunis was schrijnwerker van beroep. In 1621 was Leunis als schepen van Ooltgensplaat en als armmeester aanwezig bij de opmaking van de nalatenschap van Ruth Jansz. Mol.

Kinderen:

1) N.N.

Op 16 september 1613 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

2) N.N.

Op 21 juli 1622 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

3) N.N.

Op 21 september 1637 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

4) Cornelis Leunisz. van Proyen

Werd als j.m. op 17 februari 1652 in de kerk van Ooltgensplaat begraven.

5) Pieter Leunisz. van Proyen

Hij trad op 8 maart 1635 voor zijn moeder op voor het gerecht van Ooltgensplaat⁹⁹.

6) Gerrit Leunisz. van Proyen

In 1653 voogd over Dingne Gerritsdr.(Mosselman), wed. van Jan Andriessen Quack¹⁰⁰.

Cornelis Bastiaensz. (Men)Soetert

Wordt in 1599 onder de menisten gerekend. Ondertrouwde op 22 oktober 1600 met Joosken Staes uit Den Bommel. Uit de verpondinglijst van 5 oktober 1592 blijkt, dat Cornelis op nr. 5 in Ooltgensplaat woonde. Later woonde hij in Den Bommel. Zijn nagelaten boedel werd op 24 april 1615 voor het gerecht van Ooltgensplaat behandeld¹⁰¹.

Kinderen:

1) Abraham Cornelisz. Mesoetert

97 Deze legde na het overlijden van Gijsbrecht rekening af voor het gerecht.

98 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 333.

99 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 18, 27.

100 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, Weeskamer, inv. nr. 108.

101 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 421.

Grondeigenaar in Den Bommel in 1621/22.

Abraham Dircksz. Schilt

Getrouwd met: 1) op 16 oktober 1599 ondertrouwd voor het gerecht van St. Adolphsland met Lyntge Willemsdr., j.d., van Rotterdam; 2) Catharina Clercx.

Komt in 1599 voor op een lijst van doopsgezinden. Schipper te Ooltgensplaat. Later te Rotterdam kaarsenmaker van beroep. Abraham testeerde op 9 april 1633 voor de Rotterdamse not. Nicolaes Vogel Az. In genoemd testament legateerde hij voorwaardelijk een bedrag van zeshonderd gulden aan Jacob Adriaansz. van Blenckvliet, oudste van de Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam. De voorwaarde was, dat deze jaarlijks tot haar overlijden de rente over het bedrag diende uit te keren aan de vrouw van Abraham. Op 30 juni 1636 testeerde Abraham opnieuw, deze keer voor not. Aernout Wagensvelt. Hij benoemde zij twee kinderen tot zijn erfgenamen. Legaten gingen nu naar:

- ✓ f. 800 car. aan zijn geloofsgenoten, de Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam.
- ✓ f. 50 car. aan zijn geloofsgenoten, de Oud-Vlaamse gemeente te Leiden.
- ✓ f. 100 car. aan Maeycken en Elsgen Sprong.
- ✓ f. 100 car. aan zijn dienstmaagd Maertgen Jans.
- ✓ f. 50 car. aan het Weeshuis te Rotterdam¹⁰².

Catharina testeerde op 9 juni 1623 voor not. Jan Leendertsz. Schouten. Op 5 juni 1637 verklaarden beide kinderen, dat hun vader aan de verplichtingen uit dit testament voortvloeiend had voldaan.

In 1637 trad Abraham met anderen – waaronder een aantal Oude Vlamingen – op als arbiter in een erfscheidingskwestie tussen de Oude Vlamingen Jan Dircksz. Cogel en Jan Davits Volboet. Abraham woonde in 1646 te Leiden.

Kinderen:

1) Maria Abrahamsdr. Schilt

Trouwde 29 maart 1634 met Adriaen Leendertsz. van Blenckvliet uit Rotterdam. Deze was in 1631-36 diaken in de Oud-Vlaamse gemeente te Rotterdam.

2) Willem Abrahamsz. Schilt

Getrouwd met Marytgen Gielis. In 1646 woonde zij in het huis 'De Vergulde Waghen' in de Westwagenstraat te Rotterdam. Op 9 juni 1646 bekende Marytgen een schuld van vierhonderd gulden aan haar schoonvader, die deze voor haar betaald had aan Adriaen Leendertsz. van Blenckvliet.

Joosken Staes

Zie Cornelis Bastiaens (Men)Soetert.

Maritge Thonisdr.

Zie Thonis Claesz. van Heucklom.

Annetgen Jansdr. Vlaminc

Zie Govert Joosten. Haar ouders woonden in 1600 te Goch in het land van Kleef.

Hendrick Dircksz. van der Vucht

Genoemd op een lijst van doopsgezinden uit 1635. Getrouwd met: 1) als j.m. op 3 februari 1619 (OT 20 januari) voor het gerecht van St. Adolphsland met Heyltgen Lowysdr., weduwe van Jan Marinus; 2) op 4 november 1640 als wedr. van Heyltje Lowys met Jacobmijntje Jacobsdr., wed. van Marinus Jacobs Coopmans, rentmeester in Oude Tonge. Na het overlijden van Hendrick hertrouwde Jacobmyntgen in 1647 (OT 1 september) met Matheus Pieters Kempnaer, wedr. van Aertje Jansdr.

Hendrick was in 1629 ingeland van de Weipolder. Volgens de rekening over 1629-1630 verrichtte hij polderwerkzaamheden. Ook in de rekeningen van 1640 tot 1643 wordt hij

102 GAR, Rotterdam, NA 129, 216/655.

genoemd. In 1644-1646 deed hij polderwerk voor de Kleine polder ('Al te Klein'). Van deze polder was hij ook bode.

Frans Willemsz. van de Vyver

Zijn weduwe Lydia Jansdr. wordt genoemd op een lijst van doopsgezinden uit 1635. We weten niet of Frans ook tot hen behoort heeft, maar het is gezien zijn beroep niet waarschijnlijk¹⁰³. Hij was namelijk herbergier in Den Bommel.

Zijn merkteken:

Aangaande zijn bezit weten we verder, dat hij in 1632 eigenaar was van 21 gem. in de polder Oudeland. Hij komt ook in 1625 voor in de polderrekeningen van het Oudeland. Op 5 mei 1637 was zoon Cornelis met Lijntje Pieters, getrouwd met Leunis Gerrits za., erfgenamen van Cornelis Joosten Booth te Rotterdam. Lydia Jansdr. werd op 23 april 1649 in Den Bommel begraven. Zijn nagelaten boedel werd op 27 januari 1638 voor het gerecht van Ooltgensplaat behandeld¹⁰⁴. Zoon Cornelis legde rekening af. De ontvangst kwam op f. 58-3 car. en de uitgaaf bedroeg f. 17-19-4 car.

Kinderen:

1) Dirk Fransz. van de Vyver

Was op 8 mei 1635 op reis naar Oost-Indië. Dirk trouwde met Matjen (Maeyken Gerrits)¹⁰⁵. Op 24 januari 1650 werd een naamloos kind in Ooltgensplaat begraven, en op 25 maart 1653 een naamloos kind in de kerk van Den Bommel. Matjen werd ook op laatstgenoemde datum begraven in Ooltgensplaat. Ze zal dus zeer waarschijnlijk in het kraambed zijn gestorven

2) Josyna Fransdr. Van de Vyver

Getrouwd met Jan Dirksz. jonge smit

3) Cornelis Fransz. van de Vyver

Hij was getrouwd met Sara Antonis Kievitsdr., de weduwe van Nicolaas Pouwelsz. van Granaten (penningmr. van de polder de Tille, 1635-40). In de kerk van Den Bommel werden naamloze kinderen begraven op 27 april 1642 en 12 juli 1654. Cornelis werd zelf op 25 februari 1654 in Den Bommel begraven.

Op 5 Mei 1637 wordt Cornelis met Leunis Gerritsz. za., gehuwd met Lyntje Pietersdr., genoemd als erfgenamen van Cornelis Joosten Booth te Rotterdam.

Gillis van der Walle

Geboren in de parochie van Zeveneecken bij Gent¹⁰⁶. Getrouwd met: 1) N.N.; 2) als wedr. ondertrouwde hij op 21 december 1603 voor het gerecht van St. Adolphsland met Syntgen (Josyntgen) Hendricks, wed., wonend te Rotterdam; 3) Grietgen Govers; 4) Gillis, 'lest weduwe van Grietgen Govers', wonend te Rotterdam op 23 augustus 1626 voor het gerecht van Rotterdam met Maycken Hercules (van de Goffer), wed. van Tonis Maertensz. Zijn tweede vrouw was geboren in het dorp Denderleeu bij Aelst in Vlaanderen. Zij was weduwe van Davidt Jorisz., en had uit dit huwelijk een zoon David Davidtsz.

Wordt in 1599 onder de doopsgezinden gerekend. Was schipper van beroep. In een jaarrekening van de Noordpolder wordt hij aangeduid als 'Gillis de mennist'. In de taxatielijst van de verponding over 1592 wordt hij op nr. 15 in het dorp genoemd. De accijnslijst van 1605 geeft aan dat hij op de Molendijk woonde. Zijn huis was eerder bewoond geweest door Jan Jacobsz. schipper.

Op 9 januari 1604 testeerde Gillis met zijn tweede vrouw voor de Rotterdamse not. Jacob Symonsz. Hij benoemde haar en zijn dochter Janneken tot zijn erfgenamen. Op 22 mei 1606

103 Hoewel op de ledenlijst van 1635 ook 'Matheus van den herberch' verschijnt.

104 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 578.

105 Nationaal Archief, Ooltgensplaat, RA 100, d.d. 25 mei 1640.

106 GAR, Rotterdam, NA 10. 67/209 en NA 12. 68/265.

verklaarden zij voor dezelfde notaris dit testament nietig¹⁰⁷. Op 28 mei 1626 blijkt zijn derde vrouw Grietgen overleden te zijn. De onderstaande personen bevestigden van Gillis het hun toekomende deel uit de erfenis van Grietgen te hebben ontvangen. Zij moesten een legaat van honderd gulden geven aan Catelijn Gobbetsdr.¹⁰⁸.

- ✓ Grietgen Bordijns, jd.
- ✓ Maeycken Bordijns, j.d., haar zus.
- ✓ Janneken Formenoir (de Foermenoer), vrouw van Aert de Graef.
- ✓ Madeleentgen Bordijns
- ✓ Abraham Formenoir
- ✓ Bathasar Formenoir.

Met zijn vierde vrouw testeerde Gilis op 5 september 1629 voor de Rotterdamse not. Jacob Cornelisz. van der Swan. Zij benoemden elkaar wederzijds tot erfgenamen. Andere erfgenamen waren de enige dochter van Gillis en de vier kinderen en het kleinkind van Maertgen¹⁰⁹.

Kind uit het eerste huwelijk:

- 1) Janneken van der Walle

Fons Willemsz.

Genoemd in de lijst van doopsgezinden uit ca. 1600. Verder niets over hem bekend.

Claes Willemsz.

Genoemd in de lijst van doopsgezinden uit ca. 1600. Verder niet over hem bekend.

Cornelis Willemsz.

Cornelis Willemsz. komt op de lijst van doopsgezinden uit 1635 voor. Mogelijk betreft het Cornelis Willemsz. van Esch. Deze was wagenmaker van beroep, en woonde te Ooltgensplaat. Op 29 september 1613 trouwde hij als j.m. voor het gerecht van St. Adolphsland met Beatrix Anthonis, j.d., wonend te Ooltgensplaat. In augustus 1633 werd hun boedel voor het gerecht verdeeld. Bij de scheiding waren aanwezig:

- ✓ Marten Jansz. van Driel, als voogd voor Maertje Jans, wed. van Pieter Jansz. Barendregt za. Dit paar had een kind genaamd Jan.
- ✓ Claes Jansz. Barendregt, als voogd en oom.
- ✓ Jan Thonisz., als oom.

Martintge Wouters

Zie Dierick Jacobs.

107 Respectievelijk GAR, Rotterdam, NA 10. 67/209 en NA 12. 68/265.

108 GAR, Rotterdam, NA 183. 58/79.

109 GAR, Rotterdam, NA 183. 1/01.